

Előfizetési árak:
 Egész évre . 5 ft — kr.
 Fél évre . 2 ft 50 kr.
 Negyed évre 1 ft 25 kr.
 Községeknek, körjegyzőknek
 és tanítóknak egész évre 4 ft.

Minden a lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőségbe (földváros, papnövelde-utca 9. sz.) — az előfizetéseket, hirdetéseket és felajánlásokat a kiadóhivataltól, Hosszú István könyvkereskedőtől küldendők.

Megjelen vasárnaponként.

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI ÉS VEGYESTARTALMU HETILAP.

Hirdetési árak:

Egy négyhasábos petitor árba bélyegen kívül 8 kr. Többszöri közlésnél árképeztvény.

Hivatalos hirdetések

100 szóig 2 ft 30 kr bélyeggel együtt, — minden további megkezdett 100 szó után 1 frittal több.

Kéziratok nem adatkak vissza.

Egyes szám ára 40 kr.

A szavazás.

Nagy városok színházaiban egyes művészek és színműveik egy tükör tartanak fenn, melynek tagjai előadás alkalmával döntik el az előadás sorsát. Ezek a claqueurok. Ezeket részint földszintre, részint erkélyre, karzatokra helyezik el ingyen belépti jeggyel, s egyéb kötelességek nincsenek, mint egy előre megállapított jelre torkuk szakadtából kiabálni.

A fő klakór rendszeren páholyban foglal helyet, s a szerteszét elhelyezett taborra folyton figyelemmel kíséri, nem az előadást, hanem őt. Egyik estén a páholy párkányán kívül tartott színházi látás, máskor szokás ellenére, az orra helyezett csipetű, majd ismét kézbe vett újságlap a jelszó, mikor kell elcsúszni a tetszés sorolását. A nagy közönség, mely látja, hogy mások frenetikus tapsban törnek ki, maga is önkénytelen belevegyül a zajba, hiszen a szegény színész abból él, minek tagadna meg ilyen jutalmat, mely semmibe sem kerül.

A klakórok emberbaráti intézménye azonban korántsem oly ártatlan, mint aminőnek látszik. Ezek a művész és az írók testében pusztító galandó-férgök. A színész keresetét, az író tantiémé-jének nagy részét ezek falják fel.

Napjainkban már nem őket tartják fen a színészek, hanem ők tartják fen a színészeket. Mert, ha a művész nem fizet annyit, mennyit e tükör banda követel, akkor tapsvihár helyett püsszegés, füttylés, zaj szokott jutalma lenni s a mítsem sejtő közönség nagyobb része ebbe is bele megy. Ez a claque, mely ma kitünően végezte dolgát a megyeházán.

Az elmúlt korban, midőn valami közügyet akartak elintézni, összejöttek az emberek és tanácskoztak. Manapság már tanácskozássokat nem ismerünk, hanem csak szavazást, melyet akár minden tanácskozás nélkül azonnal a gyűlés elején lehetne megtartani; legalább az idő nem veszne kárba.

Ilyen szemmel nézzük a 12-diki közgyűlés lefolyását. A kormánytól megrendelt bizalom és helyeslés megszavaztatott és pedig nagy szótöbbséggel; csak hogy ebben mi csak anyagi győzelmet látunk, az erkölcsi nyereség a legyőzötté. Mert

hallottunk és hallunk hasonló eredményel végződő szavazásokról naponként nem csak a vármegyéknek, hanem magában a parlamentben is, s azért az illetők, a kiknek javára ilyen komédiák lejátszódnak nem mondhatják, hogy ime mennyire gyarapodtunk az erkölcsi támogatásban, mennyire javulnak az ország lakóinak nézetei ők is belátják, hogy az általunk kijelölt út az egyedül helyes út. Itt csak azt lehet mondani, a hatalom és erőszak a mi kezünkben van még mindig, mert a kenyérszítók és fosztók mi vagyunk.

Nézzük csak, kik szavaztak? Az úgynevezett bizottsági tagok, kiket állítólag a honpolgárok választanak és birtokosok, kik census alapján bírnak szavazási joggal. S kik azok a megválasztott tagok? A túlnyomó többség falusi jegyzőkből áll, kiket a honpolgárok felsőbb nyomás alatt szabadon választottak. A hatalom előtt a hivatalnokok a képviselők, oly hivatalnokok, kiket néhány év előtt országgyűlési képviselőválasztás alkalmával a főispán azzal kapacitált, hogy buldogjait uszítja rájuk, a kormánypárti képviselőnek a többséget meg nem szerzik. Ugyanezek szavaztak most mint bizottsági tagok a hon szabad polgárainak nevében azon hatalomnak bizalmat, mely a fegyelmi vizsgálat Damokles kardjával fenyegeti még kötelességeknek lelkiismeretes teljesítése mellett is.

A bizalom tehát olesó volt, de olesó húsnak hig a leve; benne győzelmet és támogatást látni hiú önámítás.

Érdekesebb ránk nézve az, hogy a bizalom nem volt egyhangú. Mert ha a szavazatokat mérlegeljük, szembeötlő, hogy a független polgárok nem viseltetnek bizalommal a kormány egyházpolitikájára iránt. Ezek szabadok, mert semmit sem várnak a hatalomtól, egyedül irányadóik lelkiismeretük, melyet semmi érdek el nem nyomhat. Örömmel vesszük ezt tudomásul, mert ebből látjuk, hogy a vallás még ki nem halt a keblekből, sőt hogy az általános korrupciónak az elnyomtatás által még azok is öntudatra ébredtek, a kik eddig tétlenül nézték a vallástalan-ság garázdálkodását a közéletben, mert erősebb esapájában nem vették észre, hogy legszentebb jogokaikat akarják szabadság örve alatt lábba tiporni.

A katolikusok ébredését látjuk eb-

ben. Első lépés volt ez jogainknak megvédésére, melyet mozgalom fog követni s fölírza még azokat is, kiket eddig akár az érdekek, akár a kényelemszeretet akár pedig emberi tekintet tételesre kárhöz-tatott. Ha a forgószél fölzarja a tenger hullámain, ezek vele karöltve fölzarvarják az egész tengert, mert az egyik hullám a másikat hozza mozgásba. A kormányhatalom eddig csak szellőt vetett, mely legföllebb lágy zsongást okozott a katolikusokban. Most egész viharral támad, lehetetlen tehát, hogy mozgalmat ne támaszson még a legtávolabbi rétegekben is, s megtisztítsa a levegőt, hogy világosan lassuk rozszakaró célzatait s megkülönböztetni tudjuk, ki van velünk, s ki ellenünk. Mert, aki velünk nem szed, az szór, az nem barátunk, az ellenségünk, aki vesztünkre tör.

Azért üdvözljük május 12-két, mint vármegyénk katolikusai ébredésének első pillanatát. Üdvözljük azokat, kik szavazatukkal megmutatták, kit kövessünk s kitől óvakodjunk. Üdvözljük őket jóakarataukért és bátorságukért, melynek tanujelét a nyilvánosság előtt adták.

Üdvözljük annál is inkább, mert voltak sokan, kikre bizony számítottunk, de hallgatásuk jogossá teszi azon figyelemzetést: hos Romane caveto!

A nyitramegyei t. házból.

Érdekes, szerfölött tanulságos ülése volt ma a megyeházának, melyre már évtizedek óta nem emlékeznek a megye régi emberei. A gyűlésterem zsúfolásig telt meg. Mint két villamos felhő, úgy állott egymással szemközt a két ellentábor, zuga, morogva jelezte a vihar közeledtét az izgalom, mely mindkét felől az arcokon tükröződött.

A főispán díszmagyarban nyitotta meg az ülést. Szép, fémhas arcán minden erőltetése mellett meglátszott, hogy érzelmeit nem bírja palástolni. Ma nem főispán, hanem régi szerepét, a törvényszéki elnökét játszotta egy bünperben. Szemeit idegesen jártatta ide s tova, a körülülők úgy tetszettek neki, mintha mind vádlottak volnának. Higgadtságát, mely őt jellemzi, mai napra nem bírta megőrizni, s a vita folyamán esengőtűje segélyével tudott ugyan uralkodni a nagy tömegben, de nem tudott uralkodni — önmagán.

legelőkelőbb érdeklődéssel viseltetett minden hirmorzsa iránt, mely Boszniából érkezett.

Ilyen benyomás alatt jutott eszembe az ígérlet, melyet két bécsi kollegám a szünidő elején tett, hogy meg fognak látogatni Nagy-Surányban. Hogy adott szavokról meg ne feledkezzenek, mielőtt október elsejére visszatérnének a Pázmáneumba, a napi események befolyása alatt következő tartalom egy-egy levelező lapot menesztettem mindkettőjükhöz, lévén mindkettő besorozva:

„Ezredünk október elsejére mozgosítva lévén, ezennel szigoruan meghagyatik önnek, hogy szeptember 28-án a tömegyéri állomáson okvetlen megjelenni tartozik, ellenkező esetben a hadi törvényszék elé fog allitanni.”

A nagysurányi főhadparancsnokság.

A jó öreg Huszár gyógyszerész, kinek e sorokat írtam, csóvalta fejét, hogy nem jó lesz abból, még okmányhamisítást is emlegetett aggodalmában a derek ur. De tudva azt, hogy jó barátainhoz menesztem soraimat, meg voltam győződve, hogy azonnal felismerik soraimat, s minden habozás nélkül feladtam a postára.

Boldogult Huszár aggálya ugyan nem teljesült, de teljesült más, amire nem számítottam.

Szabadkán, hol Pájo barátom, egy televér bunyevác lakott, nagy rémületet keltettek a boszniai hírek. Az odaváló, akkor Airoldi-ezred katonái úgy hullottak, mint a legyek. Pájo barátom mamája meg oly nyugodt volt, hogy fának, egyetlen gyermekének nem kellett mennie az öldöklő harcba, mert akkor is nyugodtan szórakozott a palicsi tónál.

Egyszerre, mint a menykőcsapás megjelenik a fentevezett levelező lap. — Más

Persze az igen nehéz, azt tudvalevőleg Nagy Sándor sem értette, ki előtt hódolt az egész világ, hát még egy főispán, kinek állása előtt az egész világnak csak egy megyéje hódol. Tisztelet, becsület ellenben szemelyének.

Az ülés Janits Jenő dr. hivatalos jelentésének felolvasásával kezdődött. Az olvasást figyelmetlenül hallgatták, mindenki izgatottan várta a fejleményeket, miért is a napirend legérdekesebb pontját vették bonckés alá.

Boróczy Lajos.

Bevezetésül Boróczy Lajos szavalt a Békics Gusztáv kivonatolt vezércikkeit a „Pesti Hirlap”-ból. Logikája sánta, érvelése mankón jár, úgy, hogy még a kormánypárti klakórok is csak nagynehezen bírják egy kissé felmelegíteni a berendelt vármegyei és községi tisztviselők „igent” szomjazó gárdáját. — Végén emlékező tehetsége cserben hagyta gyarló logikáját ugyanarra, hogy még azzal sem volt tisztában, vajjon ő Boróczy Ilona-e vagy pedig Boróczy Lajos.

Czeizel Gábor.

Lassan indul meg mint a gőzhajó, melynek lapát-kereke csak hébe-korba loecsan egyet a vízben. A nyakába függesztett arany kereszt után arra lehetne következtetni, hogy szent beszédet fog mondani, pedig csalódtak. Szava sima, óvatos, körültekintő, mint egész lénye. Udvariasan szól a többséghez, simogatni kezdi, de az durván eltaszítja magától. Eláll! Szavazunk! szavak kíséretében lökik vissza keztyüs kezét. — Lassan belemelegszik, de még mindig úgy szól, mintha nem is akarna mást meggyőzni, csak maga szavazatát indokolja. De a pathosz, melyet eddig gondosan zsebébe rejtgetett, lassan előtör, midőn az ellenfél azon sokszor hangoztatott frázisára tér, hogy a polgári házasság nem sérti a vallást, kijelenti, hogy miután itt igenlőleg nyilatkozott az egyház, többé senki sem mentheti magát. — Zajos Eláll-lal spēkelik meg beszéde további folyamát a kormánypártiak, kik a beléjük lehelt „igent” már nem bírják tovább tartogatni magokban.

Később, midőn a hazafiság hurjait kezdé pengetni, élénk visszhangot keltett a hallgatóságban. E hang elég erős volt, s már előre tájékoztatott, hogy az ellenék oly tekintélyes számban van jelen, minőt e mameluk-megye tisztelt házában még nem lát-

körülmények között az emberek nevetnek rajta, vagy legalább nem veszik komolyan. Sőt ha Pájo barátom otthon van, azonnal felismeri a tréfát. De a bosnyák háború tartama alatt nem voltak oly higgadtak a kedélyek. A mama azonnal sírva fakadt, s az igénytelen levelező lap dráklói hadi parancsnak látszott, sőt rémületében látta a hadi törvényszéket, mely löpor és golyóra itéli el kedves fiát, ha csak meg nem jelenik.

Letta tanácskozás jobbra-balra; a jó asszony rohant a plebiánára felvilágosításért, de a behívó szigorú katonai hangja nem hagyott fenn semmi kétségét annak valódisága iránt. A kérdezett intelligens ember csak annyit mondott — hogy „eddig még nem tudta, hogy Nagy-Surányban is van főhadparancsnokság.”

Azonnal egy stafféta indult a palicsi tóhoz, ki megvitte a behívót, mire Pájo barátom megnezvén a „Befeht” felvilágosította, hogy megjeleni ugyan megjelenik, hanem merészen szemébe nézne ő annak a „hadi törvényszéknek,” mely őt kimaradása esetén felelősségre vonná.

Sokkal bonyolultabb volt a másik kártya sorsa. Gyuri barátom, nagydai gyerek Tisza-Luczon mulatozott rokonainál, midőn „megjött már a parancsolat, violaszin pecsét — nélkül.”

Tudatában lévén annak, hogy őt be nem hívják, ő maga is nyugodtabban olvasta az újságokban, mint kaszabolják az abauj-megyei fiukat Boszniában. Ha az Airoldi-ezred legényei hullottak, a Kassaiakból mindig kettő esett egy-egy bácskaira. Tehát megfélemlítésre volt ok elég, ha csak valaki nem tartja zsebében a biztosítékot, hogy még egytemes mozgosítás esetén sem tartozik bevonulni, mint ez a Gyuri barátommal volt. — Lőhetett akármennyit, gon-

TÁRCA.

A nagysurányi főhadparancsnokság.

1878-ban történt. Bécsben az egyetemi tanév végén megállapítottuk Gyuri meg Pájo, — így hivtuk bunyevác nevén, — barátommal, hogy visszamenet a jövő tanév elején meglátogatnánk Surányban.

— Hát meglesz? kérdem, mikor elváltam tőle az északi pályaudvaron?

Meglesz! mondá oly határozottsággal, mint azt egy nyitrai ügyvéd barátom szokta mondani olyan dologról, melyhez soha napján szokott hozzá fogni.

A vonat elrobogott. Később magam is hazatértem, és eltem világomat a csendes Nyitrapartján oly nyugodtan, mint a kanyargó folyó maga. — Ha valaki világvárosból egy kis vidéki mezővároskába kerül szünidőre, be borzalmas idő az! — Ha nem volnának a jó szülők, ha nem volnának gyermekkori ismerőseink; ha nem volna ott a fényes gyöp, mely hibapásztori idylljeinkre emlékeztet; az a némán haladó folyó, melynek öleiben annyi órákon ellubikoltunk, megfutnánk az egyhangúság előtt a fővárosba.

De az 1878-iki szünidő nem volt unalmas falun sem. Mint ismeretes, akkor volt a boszniai okkupáció. Seregeink harsogó zenével átlettek a Száva folyót, néhány napra a doboji útközét, majd a maglaji verengés az ő híres hetven huszárjával tartotta izgatottságban még a vidéki közönséget is. És így ment napról-napra.

Az újságot csaknem a postaszekér gyomrából ráncigáltuk ki, és olvastuk csoportosan, fenhangan az utcán. Krudelis idők!

Egymást kergette a Kasszandra-hír, és az emberek egyre rémitették egymást, hogy a valóságban sokkal szomorubbán megy az okkupáció, mint ahogy azt a szenzációszomjas lapok lefestették. Még a mi ezredünk nem volt mozgosítva, csak más vidékek csapatai hullottak a harcban. De egyszerre megváltozott a helyzet. — Ejnek idején hálózobamban hírtelen susogást hallok, felnyitom szememet sötét, kísérteties alakok mozognak fel és alá.

— Mi baj? — kérdem ijedten.

Elembe lep sűrő anyám, hogy mozgosítva van minden, háborúba kell mennem. Eppen abban az évben, hogy bevettek nagy büszkeséggel, már is hittak, hogy vágasam le orromat, füleimet valamelyik lázadó szerb kalugyerrrel. No ennek fele sem tréfa. Mi tures tagadás, a háborút jobb az újságból olvasni, térképen apró zászlócskakkal jegyezni a hadtestek állását, mintsem komisz bakaprófundtal a hátán sziklakon máskálni s türelmesen várni, mig nem egy jól irányzott bosnyák lövés kiszólt az árnyékvilágból. Nagynehezen sikerült kapacitálni a kisbírót, hogy én nem tartozom bevonulni. Mert ram a „császárának” oly nagy szüksége van, hogy még általános mozgosítás esetén is cibil maradhatok. Végre a szolgabíró felvilágosítottam, s az engedett.

Masnap már kora hajnalban élénk csoportok vonultak végig mezővároskánk utcáin. Ünnepi ruhába öltözött nők, leányok kísérték terjeiket, testvéreiket, kedvesöket. Sirás rivás közepett vonultak ki emberek az állomásra. Egész nap csak arról folyt a beszéd. A köznép, mely eddig kevesebbet foglalkozott a Balkán-kérdéssel, az naptól fogva

tunk. Sőt midőn hangsúlyozta, hogy a hazának bekere van szüksége, hogy a különféle nemzetiségeket bekere, egyetértésre kell hangolni, már pedig ez a javaslat éppen az ellenkezőre alkalmas, akkor még a kormánypartiak számból is kiszaladt egy-egy vigyázatlan, rosszul őrzött helyeslés.

Vége felé egészen pathetikus lesz, a szíveből szóló meggyőződés lakatot tesz a kormánypart számára s oly ünnepélyes hangulatot kelt és vesz fel szava, minőt ezen események magába vonult embertől nem vártunk. Látszik, hogy csak alkalmat kell adni az embereknek, s ott fejlődik ki szonoki tehetség, hol azt nem is várjuk.

Vincze Károly zaj közt szól. A szónokot le akarják hurrogatni, de Vincze tiltakozik, hogy itt a megyeházán precedentet állítanak fel, hogy a szónokot „szavazzunk” felkiáltással agyonhallgattassák. Beszédét annak dacára, hogy előbb türelmetlenkedtek, nagy figyelemmel hallgatták. Rokonszenves, csengő hangja megnyeri a hallgatókat. Kijelenti, hogy a zsidók recepcióját nem ellenzi. Kijelenti, hogy ha a házasság polgári kötés lesz, lesz felbontható, mi lesz akkor a családból? (Törvény! kiáltja nagy bölesen valami varmegye-kosztos.)

Oriási zaj kezdődik. Azok az emberek, kiket ide rendelték, nem argumentumokra szomjaztak, hanem szavazásra. Banya is a nagy tömeg mit beszélnek, neki az igen furja az oldalát, melyet kimond, akár Thuróczy főispán kívánja, akár éppen ennek ellenkezője. Eláll! Szavazzunk! kiált az ehes tömeg. Látszik, hogy fogalma sincs a dologról a tömegnek, mert oda kiáltják, hogy a házasság továbbra is felbonthatatlan lesz. Befejtjük, kiabálnak azok, akik maguk is fejtelnek.

Benkő László kezd (Eláll! szavak) Benkő odaszól: Nekem van időm, én ráérek. (Ujjal lármá.) Benkő megjegyzi, hogy ő mindig itt van a zajongó tömeget pedig soha se látja a gyűlésen.

A főispán közbeszól, hogy rendre utasítani csak az elnöknek van joga. Mire elénk szóvalta keletkezik a főispán és Benkő László között. — Mire rendre utasítja szót a hallgatók nagy felháborodása között.

Benkő utal a tanítókra, hogy előbb a tanítókat kell kielégíteni, sokkal fontosabb leven ez, mint a polgári házasság.

Követeli előbb a katolikus autonómiát, s ironice hozzáteszi, hogy ha kell, hat azután hozták be a vallásbort.

Dr. Janits Imre szóval fel azután s azt hiszi, hogy a polgári házasság által létre fogják hozni az egyház és az állam közti békét, sőt naivul reményli, hogy meg fejleszteni fogja a vallásosságot.

dolta magában, Tisza Lucra ugyan nem visz a golyó.

De egy este, mintha kartács esett volna a társaságba. Tajtékos, lihegő lovakkal megjelenik a Gyurik kocsisa Tisza Luczon es jelent, hogy a nagyságos asszony sír, ri, mert Gyuri barátomat behívták a haretterre. — Gyuri ugyan erősen bizakodott, hogy az lehetetlen, de a kocsis váltig erősítette, hogy megjött a behívó, itt van a levél is a nagyságos asszonytól. A zokogó anya tudtára adta fiának, hogy beidéztek, de az ominózus behívó levelet nem csatolta mellé, melyből azonnal észre vettek volna a tréfát. Lett strás-rivás Tisza-Luczon, a női népségnél hullott a könyv mint Boszniaiban a golyózapór. Gyurka barátom komolyan kezdett megbátrkozni a halállal, mert egyetemi tanuló léte csak arra számíthatott, hogy fegyver alá hívják.

Körülhézett az abaujmegyei halmokon s oly szépek tunt föl előtte az élet, amint azelőtt sohasem; és szította azt a kormányt, mely nem tud ervenyt szerezni törvényeknek. Ezekben megállapítják, hogy a páp-növédeknek nem kell bevonulni s egyszerre kapja magát valamely „főhadparancsnokság” s az ország törvényei ellenére beszólítja a mitsen sejtő levélent.

Utjában sűrűlték füle mellett az agyongyók, képeletemben látta a bosnyák csónak minareteket, körülösvítve levagott „osztrák-magyar” fejekkel, nemsokára tán az övé is azok között leszen. — Midőn haza jött s a vezetés behívót szűröl-színre lát-hatta, szerencsem, hogy Abauj jó tavol fekszik Nyitrától, különben a bosnyákoknak szant jóindulatának en szolgáltram volna vil-lamhártól.

A kitűzött időben megjelentem Tot-megyeren behívott barátain fogadására. A „transport” megjött, de csak Pali piros poz-gás képet láttam kandikálni a kupe ablaká-ból s már messziről mutogatta behívó leve-lét. — Gyuri az oly dühös lett, hogy el sem jött és csak néhány nap mulva találkoztam vele Bacsben, hol a levelezőlap megérkezett nyugtazta, de oly szavak kíséretében, hogy csak 15 év múlva merem bevallani.

Elbicsaklott a nyelve, midőn azt mon-dotta, hogy ő mint jó katolikus tántorítha-tóan ragaszkodik vallásához, aztán mintegy erőszakot elkövetve magán, kimondja, hogy tántoríthatatlan.

Czeizellel szemben Deák Ferencre hi-vatkozik, ki gyengeségében egyszer elkövette a hibát, hogy a polgári házasságot követelte olyan körülmények közt, midőn a vatikáni zsinat miatt nálunk sajátságos valláselleni áramlat keletkezett.

Aztán dogmatizálni kezd és kijelenti, hogy az egyház jogait védeni kész. Furesa, hogy csak akkor valjha be, hogy katolikus mikor a katolikusokon útnai akar.

A tömeg most hallgat, a háborgó hul-lámok lecsöndesednek, mikor a kormány gyekényen árulnak. Az ellenzék tapintatosan viseli magát. Egy ellenzéki hang sem za-varja a különben rokonszenves előadásu Janicsot.

Janits, a jó katolikus, azt mondja, hogy a tridentit zsinatnak a tizenkilencedik században nines ervénye. Sőt meg oda téved, hogy VII. Piusra ráfogja, hogy nyíltan bele-egyezett a polg. házasságba. Látszik, hogy bármit lehet mondani.

Sötér Ferenc azt kerdi, vajjon kell-e ez Magyarországnak? (Zajos „Nem kell”-szavak látortják fel az öreg urat.) Kije-lenti, hogy a februári rendeletnek nem a pa-pokra, hanem a szülőkre kellett volna há-ritani a vádaskodást, akkor meg lett volna a béke. Kijelenti, hogy itt nem a kormány-nak, hanem a főispánnak szavaznak bizalmat. (Roppant zaj.)

A főispán figyelmezteti a szót, hogy ez nem az ő javaslata, hanem az állandó választmányé. Beszél az anyakönyvezés ellen, mondja, ha nem akarják, miszerint rendet-lenség forduljon elő az anyakönyv vezetése-nél kell, hogy mindig egy ember rendelkez-zésre álljon, a ki állandóan ott legyen.

Nagy derűtséget keltett az, hogy a szolgabírák a megyének csavargózói, kije-lenti, hogy a kisközségek, melyek 3000 la-kossal bíró csoportokra lesznek összeszerítva csak a legnagyobb adozatok mellett tehet-nek eleget, hogy a távolabb fekvő anya-könyvvezető központba megjelenjenek lakók.

Kijelenti, hogy magyar áll magyar el-len. (Ugy van!) itt a millenium parodiája lesz nemzetünknek, ha összekuszált belbo-kével megyünk a milleniumba.

Deák János kijelenti, hogy béve a val-lászabadságnak, kijelenti, hogy ő maga is valamikor csak polgárilag akart egybekeelni, de meggyőződött arról, hogy ez a nép között nagy erkölestelenségnek kuforrása lesz. Az ellenzéki szelleméről híres szónok nagy tet-szés közt fejtegeti, hogy nem mind jó ami Külföldön történi, s már oly társadalmi je-lenségek kezdenek küdorszagokból mutatkozni nálunk, melyeket nagyon szívesen vissza-szállítanának Külföldre. Utal arra, hogy a köznépnél, melyet alig ismer jobban valaki nálánál az erkölesok elvadására vezetne.

Beszede rövid, markans mondatokban, de határozott hangsúlyozásban nyilvánul, elenk zajos helyesléssel fogadják a nem várt, de annál jobban esett felszólalást.

Tagányi Alajos kijelenti, hogy eddig állandóan a kormány politikáját kö-vette, most kénytelen ellene fordulni.

Nagy hatása volt azon megjegyzésnek, hogy az egyháznak van joga meghatározni, hogy ki a jó katolikus. Azután Janits-hoz fordulva ünnepélyes hangon kijelenti, hogy annak nines joga magát jó katolikusnak tartani, aki az egyház tanáival szemben ellentétes álláspontra helyezkedik.

Ezen különben oly természetes meg-jegyzés a kormányparti többségben oly élénk ellentmondást kelt, hogy a főispán csak hosz-szu esengetés után juthat szóhoz, s nem ép-pen kíméletes módon kezdi magyarazni Ta-gányinak, hogy ninesen joga másnak jó ka-tolikus volhat kétségbe vonni.

A jelenet szerfelett érdekes volt, hogy egy főispán, királyi és miniszteri kineveze-sénel fogva magyarazza az egyház papjának a katolicitásn mibenlétét. A vita majdnem dogmatikus jellegot vesz fel, mely elonk emlékeztet a XV. század zsinataira, midőn egyháznak és világiak a hit dolgairól vitatkoztak.

Hönig Márton felszólalása hirte-len más irányt ad az eszmemenetnek. Ez az uri ember bizalmat jött szavazni a kor-mánynak s bizalmat szavaz — Kostenszky-nek. A különben jó magyaros kiejtésű szö-nök várattalul a — „Nyitramegyei Szentlé”-nek forul. Hogy itt keletkezett egy lap,

mely a vármegye gyűlését egy komédiás bő-dehoz hasonlítja, melynek tagjait a kormány mozgató sodronyokon ráncigálja. O tehát mint függetlenségi most bizalmat szavaz a kormányának. — Lapunk szerkesztője izraelita polgártársunk felzörlalasa után belátta, hogy súlyosan tévedett, mert itt nem csak a kor-mány, hanem az — Alliance Israelite is ráncigálja az embereket. Azért jelentek meg ez utóbbiakból mindazok a megyeházán, kik más körülmények közt inkább az ugyanaz nap megtartott nyitrai marhavásáron szok-tak megjelenni. Sőt azt hisszük, hogy nem esalódunk, ha azt az állitást is kockáztat-juk, hogy nem csak izraelita polgártársain-ka, de magát a kormányt is az Alliance igazgatja. Mit is ezennel helyreigazítunk. Legyen meggyőződve egyökeut Hönig ur, hogy lapunk szerkesztőjének még mindig annyi világos ismerete van a jelenkorrol, mint amennyi sötét fogalma van neki a kö-zepkorrol.

Odescalchi Livio herceg dalias alakja emelkedik fel az előbbi rabuliztika után. Magas termete ugy kiemelkedik a nagy tömegből, mint Szent László Cserhadom me-zeten összegyűjtött seregéből. A duhajkedő többség hermetice elzárja nem tetszését, nem csak a főur iránti tiszteletből, hanem mert tudja, hogy Odescalchival nem jó roz tré-fát úzni. A herceg kijelenti, hogy most mi-dőn a főrendi ház ugyis leszavazta, már csak a platonikus szerelem kifejezésenek tarthatja, ha a kormánynak bizalmat sza-vazunk. Rövid indoklás után kijelenti, hogy Czeizel Gábor indítványához ragaszkodik.

Ezután meg többen szólaltak fel nev-szerint *Gáffor Elek*, *Bielitzky Jusztin* és *Szanda József*. Gáffor halk hangja csak ne-hezen tört utat magának a zugó tömegben. Druga József ersekujvári ügyvéd, ki mióta feleségét oltárhoz vezette ma másodsor mon-dott igen-t eletemben, dühösen odaszólt az öreg urnak, de a zaj oly tartós volt, hogy csak egyes kizsákitott mondatokat lehetett érteni a gallériáról.

Technikai akadályok miatt nem ter-jeszkedhetünk további részletekbe, csak meg Latkóczy urnak föllepését vázoljuk röviden.

Latkóczy kijelenti, hogy elfoglalt álláspontjára új argumentumot nem tud fel-hozni. Lessing szavait idézi, hogy „Ne kri-tizáljon, hanem írjon jobbat”. S ezt alkalmazza az ellenzékre, mely a kormány javalataival ninesen megelégedve. Azután Büch-mann „Fliegende Worte” című idézetarából vakon kizsákit meg egy idezetet segítségül.

A februári rendeletet karhóztatja most, midőn már más nagyobb terhek nyomattak a katolikusok nyakába.

A jogállam (Latkóczy szerinti) feladata, hogy a kisebbségre védnök gyanánt lep fel. (hanem a többséget elnyomja.) Azt mondja, hogy az állam a felekezetek egymástól és az államtól függetlenek legyenek.

Kunyorolja az ellenzék joakarátát, hogy hajlandó bármily megoldást elfogadni, de mivel más ninesen jelenleg, s mivel neki mulhatatlan természeté, hogy mindig a kor-mányt támogassa, tehát most is hozzá esat-lakozik.

Nagy bölesen megjegyzi, hogy az állam meghagyja az egyháznak azon jogát, hogy egyházi céljaira vezethet anyakönyveket (Mily kegy!) Deák Ferenc idézésével, ennek az ezerszer agyonépelet közhelynek, felolvasása által utantja a közönséget, melyot a Sándor-utcai házportás is már regen könyv nélkül tud.

A köznépek nem kell polgári há-zasság, mondja, azért, mert nem képesek felfogni az értéket. (De ha nem képesek fel-fogni, akkor minek állítják, hogy kívánja a közvelemény?)

Nagy visszatetszést keltett azon tapin-tatlan megjegyzése, hogy a papságnak nem kell annyira felháborodnia az anyakönyvek államosításán, mert hiszen — kárpótolni fogják. A maró gúny, mely a szavakban nyilvánult melyen vésődött az ellenzék em-lekébe.

Szonoki előadása különben kifogastalan s nagy figyelemmel halgatta az ellenfél jó-barát egyarant. Nem hagyhatjuk egyebiránt megjegyzés nélkül azon kijelentést, hogy csak „ha megallana az esze” volna képes együtt szavazni a pánszlávokkal és roma-nokkal. Latkóczy ur bizonyára megfelede-kezett arról, hogy már 9 év óta azon kor-mánynyal szavaz, amely a románok és pánszlávok kerületeiből rekrutálja magának a többséget, mert a magyar kerületek $\frac{3}{4}$ részben ellenzékiek. Vessen bárki csak egy te-kintetet Magyarország képviselői térképre,

azonnal meggyőződik, hogy a Tisza kormány s jelenlegi utódja éppen azon kerületekből el, melynek lakosaival Latkóczy ur csak ak-kor szavazna, ha megallna az esze.

A szavazás csak úgy felkettőzör vette kezdetét. Vegleges eredménye: az állandó vá-lasztmány javaslata 222 szóval 77 ellenében elfogadtatott. Tekintve a sok megyei tisz-tviselőt, kormány embereit, jegyzőt és a recepció kedvéert megjelent zsidó virilistákat a kormánypart annál kevésbbe örülhet maj győzelmenek, mert ily ellenzék a megyének még nem volt; s nem örülhet neki különö-sen azért, mert a május 12-iki napnak még folytatósa lesz.

Tekintve azt, hogy a központban egy-általában misem történt, hogy a katolikus part neki akciót fejtsen ki, mi az eredmény-nel nagyon is meg vagyunk elégedve. Nem azért mondjuk, hogy elvárataink misem tettek a szervezésre, mintha a leszavazta-tást széptitani akarnok, hanem azért, mert az amly taghadatlan, époly sajnálatos tény.

Az egy dr. Bangha István egymagában még nem tehet semmit; esatlakozni kellett volna derek jelesünk jóakaratahoz éppen azoknak, akik tavol tartották magokat a mozgalmától. De már egyszer megessett re-kriminációkkal újabb keserűséget okozni nem szándékunk; es pedig annál kevésbbe, mert a 77 szavazó elhatározta, hogy ez csak ki-indulási pontját fogja képezni egy önálló akciónak. Gondunk lesz reá, hogy a fellan-golt buzgalom el ne aludjek es legnagyobb készséggel támogatni fogunk olyan mozgalmat, mely egy új erának fellendülésére tö-rekszik.

Ezt annál nagyobb bizalommal tesz-szük, minél jobban tudjuk, hogy a távol volt-között nagy számu elvárataink vannak, ki-kelet helyzetük a megyével szemben kény-szerített arra, hogy abszontálják magokat; sőt mi több, számos „igennel” szavazó felénk fordul, mihielyt tekintélyes fellepesünk által levesszük melléről a hatadom liderenymását.

Bende Imre végleges eltávazása Garam-Szt. Keresztről.

Garam-Szt. Kereszt, 1893. május 9.
Bende Imre, hön szeretett volt főpász-torunk ő mlta, — kiről nem rég közöltük, hogy szegény püspökének jövedelméből mily nagyfelkén emlekezett meg beszeres-bányai bucsuzasa alkalmával volt egyház-megyejéről, midőn mindenféle közhasznú célra 14 ezer forintot adott, — folyó hó 6-án véglegesen eltávazott tőlünk.

E ránk nézve igen szomorú nap kö-zelédével élénk sürgés-forgás volt eszlel-hető a garam-szt.-kereszti rezidenciában; nemesek egy-eket, hanem testületket, kül-dötségeket lehetett látni, mint adjak egy-más kezébe szomorúan es leverten az ajtó-kilincset, s azt gondolják éppenséggel nem tévedünk, ha mondjuk, hogy e püspöki lak regi falai, mióta fennállanak, meg talán soha sem voltak oly erkekeny es oly megható bucsuzási jeleneteknek tanui, mint most.

Folyó hó 4-en ömlta az uradalmi tisz-tviselők bucsu-tiszteletét fogadta, kiket dr. Tilless Bela püspöki es egyházmegyei ügyesz vezetett a távozó főpásztor elé. A szónok megható bucsuzavaira ő mlta szívrhelatoan választott. — Majd Garam-Szt.-Kereszt köz-seg előjárósága jelent meg, elenk Zipszer Lajos körjegyzővel es Liska János bíróval, Zipszer magyarral, Liska tótul intézett né-hány bucsuzót s mindkettő a község hála-erzelmeit tolmácsolta, mely Bende ő mlgában igazi atyát s kegyes jötevőt veszt. O mlta egészen elerkekenyülve Zipszer beszédjére magyarral, Liskaera tótul felett. — Folyó hó 5-en Finka Sándor, jár. főszolgabíró, Truszka Antal t. főszolgabíró es Botka Odón szolga-bíró a helybeli szolgabírói hivatal kezelő-személyzetével jelent meg ő mlta előtt.

A zolyom-brézói vasgyár nevében Latinák Gyula mérnök es dr. Gleimann Lajos orvos jöttek, ismételt izben köszönetet mondani ő mlta-nak, hogy a mult év nyarán ő mlta szem-nyesen kegyeskedett a gyártelep dízes templomat fölszentelni. — 5-en d. u. a hely-beli ovodában tett bucsulatogatóst, melyt semmi költséget nem kímelve maga állitá-tott fel, s oly dízesen fölszerelt, hogy rit-kija párját s a szos szoros értelmében mint-ovodának mondható; az ovonót is ő fizette s fizetésére alapítványt tett. A kedves kí-esnyekről sem feledkezett meg tehát a bucsuzó főpap, hiszen oly sokszor, s oly szí-vesen idözött körükben s oly örömmel hal-gatta ajkaikról a magyar szót. A hálas szö-lök s a helybeli intelligencia szemében, — mely teljes számban volt jelen, — a hala könyei rezegtek, midőn ő mlta belépett, mert a község gyermekeiről ily szép int-zettel gondoskodott. A kiesnyek is, derek s nemes feladatát lelkiismeretesen es fár-dhatatlan buzgalommal teljesítő „Ima néni”-jüktől, Lovich Irma okl. ovonó-kisasszonytól felvilágosítva a pillanat komolyságáról, s arról, hogy a „jó püspök bácsi” elmegy, es nem jön többé vissza, hangos zokogásban törték ki, s még a sok enkorka meg esese-beese sem, — melyek nélkül a „püspök bácsi” sohasem jött hozzájuk, nem tudták őket lecsendesíteni. Valami megható volt ezen epizodot látni!

Folyó hó 6-án a vidéki papság újból összeseregelt szeretett főpásztorja köre, tőle ismételten bucsut venni s neki utóljára „Isten hozzád”-ot mondani. Deli 12-kor búcsúbed volt, melyre a meglejt papságon kívül a helybeli es vidéki intelligencia tag-

bóth-ván,
Győr
Blash
hogo
cher
Jáno
Ferv
Herv
vaty
Jozsi
haly,
csun
Kars
Tere
Miko
Mihá
Ordo
Adol
Rone
nyan
Lászl
Schw
nyai
Söte
dr. s
Tama
Káro
csok
Vágt
Jenő

mis
Tam
ger
bóth
Bang
dor,
disz
Csen
Cseh
Dede
Dom
Engel
Engel
grub
idb.
kete
ifj.
Mor,
Virg
Galg
Mark
nás,
Gyul
dr. I
Hofe
Már
dr.
Már
Kole
fler
jos,
man
Kösz
Arpa
Kom
ronth
Jenő
Latk
lano
Lisz
Mark
nons
Meze
Miko
Győr
Orim
Pollá
graci
Prih
Paul
Maty
Lajo
Szil
Fere
zsef,
nemf
Gusz
Davi
ifj.
Lajo
Sztit
Amb
Szra
Szau
Imre
Gyul
ván,
Lipo
Lajo
dolf,
Win
Sam
Weis
Visn
vitz
Zme
szky
Csen
Káro
Istvá
Jáno
hack

A május 12-iki szavazás eredménye.

„Nem”-mel szavaztak: Acs Ferenc, Babóthy Márton, Babóthy Pál, dr. Bangha István, Benkeő Bela, Benkeő László, Bezak György, Bohunka Géza, Bieliczy Jusztin, Blaskovics Gyula, Brandisz Mihály, Chvalibogovszky Sándor, dr. Csappek Sándor, Czocher Bela, Czeizel Gábor, Dióssy Imre, Deak Janos, Fabian Janos, Folkushazy Sándor, Freund Gyula, Fülöp Alajos, Gáffor Elek, Herverth Antal, gróf Hunyady Imre, Hlavaty Károly, Hoening Ferenc, Ikrenyi József, Jozsics Gyula, Juhász Sándor, Juriss Mihály, Kóck Antal, Krajcsovicz Ferenc, Krausn István, Kubicsék Ferenc, Karsay Imre, Karsay Sándor, Kocsner József, Kubicza Terenc, Kubinyi Endre, gr. Lavaux Győző, Mikovics Imre, Markovics Janos, Markovics Mihály, Minár Mihály, hg. Odescalchi Livius, Ordódy Ferenc, Poec Rezső, gr. Pongrácz Adolf, Prenoszil Odón, Puchovszky István, Ronchetti József, Rosznáky Károly, Rudnyánszky György, Rakovszky Ferenc, Rencz László, Salzberger József, Schmitt Adolf, Schwertsig Antal, Szecsyáni Vilmos, Szittnyai Ignác, Santhó Kamill, Skarda József, Sötér Ferenc, Spányik Tamás, Steffel Ede, dr. Steinhöfer Gyula, idb. Tarnóczy Bela, Tamaskovics Ferenc, Tagányi Alajos, dr. Tóth Károly, Trokán Sándor, Tulló István, Turcsák József, Venczell Ferenc, Vince Károly, Vágler József, William István, Zamojszky Jenő gróf, Zsambokréthy József. Összesen 77.

„Igen”-nel szavaztak: Adler Samu, Adamis Pál, Adler Armin, Árpási Imre, Adamis Tamás, Bariss Bela, Baeskydy Károly, Beiger Mór, Baeskydy Jenő, Blum Armin, Babóthy Oliver, Boross Mór, Bihary Géza, dr. Bangha Sándor, Balogh Janos, Boros Sándor, Bossányi István, ifj. Bokros Janos, Brandisz Pál, Bihary Gyula, Biróczy Florián, Csenkey Adolf, Crausz Vince, dr. Conrad N., Cseh József, Druga József, Drobny Károly, Dedek Ernő, Dankó Ferenc, Dosztal Ferenc, Dombay Ede, Deak Gáspár, ifj. Dióssy Imre, Engel József, Engel Henrik, Engel Imre, Engel Ignác, Erdélyszky Zsigmond, Ehrengruber Károly, Felber Vilmos, Fuchs József, idb. Frídeczky Timót, Freiwirt Gáspár, Fekete Lajos, Freund Miksa, Frídeczky Bela, ifj. Frídeczky Timót, Filberger Gyula, Gerstl Mór, Gáspár Rezső, Gheczy Aurel, Gerő Virgil, dr. Gutvill Pál, dr. Gyurky Geza, Galgóczy Gyula, Gross Hugó, Hirschfeld Márk, Horn Jakab, Hecht Ede, Hecht János, Herezeg Jakab, Hirsch Miksa, Hávor Gyula, Haberfeld Gyula, Halácsy Ferenc, dr. Hasenberg Károly, Hohenstegh Ambrus, Hofer Ferenc, Hrdieska Janos, dr. Hönig Márton, Jeszenszky Zsigmond, Juhász Vince, dr. Janits Imre, Juhász Gyula, Jurenka Márton, Jurenka Pál, Kohn Salamon, ifj. Kolesányi István, Koronhály Lőrinc, Kuller Lipót, Kochanovszky Pál, Keviczky Lajos, Kovacs József, Kovacs Imre, dr. Kálmán Antal, dr. Kicska Emil, Kohut György, Kőszeghy Ferenc, dr. Kohn Ede, Klobusiczky Árpád, dr. Kostenszky Géza, Kukan Imre, Komaromy Károly, Kamanhazy Bela, Koronhály Lőrinc, Kardhordó István, Kropacsy Jenő, Lenart Sándor, dr. Lövinger Mór, Lakóczy Imre, Langfelder Ede, Lövy Salamon, Lelley Janos, Libertiny Gusztáv, Liszy Márton, Lulyák Antal, Leudler József, Markhot Gyula, Mészáros Kornél, dr. Munnelsz Lajos, Magyar Miklós, Moletz Zsigmond, Mikuscsik István, Miklósa Aladár, Mezey Gyula, Molitor Ferenc, Markó István, Mikovinyi Soma, Modrányi iván, Mayer György, Motyvay Gyula, Meskó Pál, Navratyl, hg. Odescalchi Géza, Oeska László, Ormay Iván, Ordódy József, Ollé Janos, Pollák Miksa, dr. Pereszlenyi Henrik, Pongrácz Kálmán, Popper József, Pollák Miksa, Priboda Nándor, Paray Sándor, Parák Agost, Paulus Ignac, Petrovics Jenő, Petrikovics Matyas, Reisz Lázár, Redeky Géza, Rexa Lajos, Rakovszky Vilmos, br. Steiger Albert, Szirányi György, Szokolóczy Gyula, Stein Ferenc, Steiner N., Sándor Pál, Steiner József, Sándor Géza, Schlesinger Adolf, Sonnenfeld N., Scheibner Rezső, Szulovszky Gusztáv, Singer Vilmos, Stern Lipót, Svarcz David, Salzberger József, Schvitzer Sándor, ifj. Schuberth István, Schoblin Simon, Szold Lajos, Schreiber Mór, Streicher Alajos, Szittay Lajos, dr. Szale Lajos, Susztek Ambrus, Szabó József, Schober Ernő, dr. Szirányi György, Spitzer József, Sooky Odón, Szaniszló Vilmos, Surmann Gyula, Surmann Imre, Saskó József, Sándor József, Szecsyáni Gyula, dr. Sztranzki Izidor, Turesányi István, Turesányi Odón, Teller David, Tauszki Lipót, Tóth Joel, Traeger Zsigmond, Tóth Lajos, dr. Thuróczy Károly, Tomann Rudolf, Tolygyssy Simon, dr. Weisz Vilmos, Winter Sándor, Wertheimer Fülöp, Weisz Samu, Victorisz Miklós, dr. Weisz Jakab, Weisz Zsigmond, Wurzinger Henrik, dr. Visnyovszky József, Winter Miksa, gr. Zedtvitz Curt, gr. Zedtvitz Ulrik, Zelenay Pál, Zmertych Iván, Zerdahelyi Bela, Zaboránszky N., dr. Kostyal Miklós, Boróczy Lajos, Csemniczy Géza, Rudnay Janos, Sinkovics Károly, Pazsiczky József, Géczy Janos, Tally István, Weisz David, Saskó Gyula, Lassu Janos, Dolánszky Janos, Adler Izák, Fleischhacker Károly, Fuchs Miksa. Összesen 222.

Alispáni jelentés Nyitra vármegye állapotáról.

A jelentést Craus István távollétében Janits Imre dr. megyei főjegyző állította össze. Stilsura, fogalmazásra, eszmemenetre nézve igazi mintaképe a hivatalos jelentéseknek, melynek szárazságát, nyakatekert irályát nem követi. Sajnos, csak egyes kivonatokat adhatunk a mestéri műből.

Az alispán a vármegyét érdeklő főbb eseményekről, a törvényhatóság állapotáról, a közszolgálat és közigazgatás érdekében tett intézkedéseiről szóló időszakos jelentését betervezte a következő tartalommal:

Először is a nyitrai püspökség betöltéséről emlékezik meg. Azután áttér a nagytapolcsányi képviselő-választásra következő értelembe:

Szalaszky Gyula m. kir. belügyi államtitkár ezen állásáról való felmentése mellett Trencsénvármegye főispánjává nevezett ki. Ezen legkegyelmesebb kinevezés folytán állásáról lemondott és helyébe a nagytapolcsányi kerületben f. é. január 26-án mezejített választás alkalmával dr. Rudnyánszky Bela fővárosi ügyvéd s törvényhatósági bizottságunk tagja lett képviselőnek megválasztva.

A kibocsátott kormányrendeletek közül mint kiválóbb fontosságukat következőket említi:

a) m. kir. belügyminiszter körrendeleteit: a) az azzsiai kolera tárgyában kiadott utasítás átadogozott kiadásának közzétételéről;

b) a difteritisz elfojtása és terjedésének megállításáról;

c) a kereskedelmi m. kir. miniszter körrendeleteit:

a) az állami és törvényhatósági, valamint a vasuti állomásokhoz vezető közutakra vonatkozó törzskönyvek hitelesítése körül követendő eljárásról,

b) a közutakról és vámokról szóló 1890. évi I. t. c. III. részben foglalt büntető határozatok végrehajtásáról,

c) a vagyonlatvan árakra kivetett utadó mersekeése illetve elengedéséről,

d) a községi közlekedési és községi közdülő közutak uthalozati kimutatásának és térképeinek miként leendő elkészítéséről;

e) a földmivélsügyi m. kir. miniszter rendeleteit:

a) a keleti marhavésznék Oroszország déli részén újabb nagy heveséggel történt fellépése alkalmából szükséges elővigyázati rendszabályok alkalmazásába vételéről,

b) a szőlővesszők és használt szőlőkarok szállításának újabb szabályozásáról a belföldi forgalomban,

c) a ragadós tüdőböl kiirtásáról szóló 1893. évi II. t. c. végrehajtásáról;

d) a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter rendelete az óvodaköteles és tanköteles gyermekek együttésszeírásáról.

A megholt tagokról is megemlékezett és az új tagok választásáról referált.

A személy-változásokról következőleg szól: O méltósága a vármegye főispánja Majthényi Géza galgóczi szolgabíró Holicsra helyezte át. Rakóczy Lajos központi közigazgatási gyakorlatot szolgálatra a szenici fősolgabíró mellé osztotta be.

Winkler Gyula közigazgatási gyakorlatos Holicsra helyeztetett át.

A központon Langhammer Vince végzett joghallgató lón közigazgatási gyakorlatul kinevezte.

Steiner Jakab ideiglenes állatorvos lemondása folytán, a főispán ur ő méltósága Weisz Sándor okleveles állatorvos nevezte ki privigei állatorvossá ideiglenes minőségben.

Fai Ede privigei erdőgondnok állásáról lemondott, kerelmére azonban az erdészeti albizottság őt a tavaszi erdősítési munkálatok keresztül vezetésével megbízta és illetményeit f. é. april 1-től kezdődő három havi időtartamra utalagos havi részletekben folyosíttatni rendelte.

A kezelő-személyzetből Kovácsy Kornél privigei szolgabírósi irnok lemondott, helyébe Némethy Gyula I. oszt. irnok lett oda beosztva.

Kinevezettek még Szuchony István II. oszt. irnoknak, Váczy József és Bokross Imre rendszeresített díjnokokká.

Fegyelmi ügyekről illetőleg fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatot rendelt a vármegye főispánja Csenkey Adolf privigei fősolgabíró és Papánec Vince ugyanottani utbiztos ellen a hivatali tekintélyt sértő illetlen magaviselet és kölcsönös sértegetések miatt.

A központi tisztviselők tevékenységének február havában teljesített ellenőrzése alkalmával Rác István II-od aljegyzőnél oly tömeg hátralek fedeztetett fel, melynek mielőbbi feldolgozása céljából erélyesebb intézkedések foganatba vetele szükséges és pedig akkép, hogy az egész hátraleki tömeg feldolgozásával más tisztviselők bizattak meg, kiket Rác István II-od aljegyző március havi fizetések terhére utalványozott napi díjak illetnek meg.

Fegyelmi vizsgálat volt Bartelt Róbert szenici járási utbiztos ellen, nyilvános helyen tanusított durva magaviselet és közbotrány előidézése miatt.

A községi alkalmazottak közül fegyelmi

eljárás alá vontattak helytelen eljárás, szabálytalanságok és mulasztások miatt több helységnek bírái; állami adófőkönnyvek szabálytalan vezetése miatt Szillaba Bela krakovani, Thebery József sasvári, Priboda Nándor holiesi, Nemes Lajos negyedi és Fodor Alajos tótmegyeri körjegyzők, utóbbi kettő egyidejűleg állásától is felfüggesztették.

Ezen most elősorolt, valamint az előző időszakban folyamatba tett ügyek közül több nyert érdemleges elbírálást, Szuchony István tótkécskés volt körjegyző ellen a további eljárás — lemondásának elfogadásával — beszünttetett, Bartha Sándor komjáthi jegyző 100 frt bírsággal, Wechsler Zsigmond holiesi pentárnok 25 frt bírsággal, Bokros Lajos csásói körjegyző 50 frt bírsággal, Polák Matyas sasvári adószedő hivatalába való visszahelyezése mellett 40 frt bírsággal, valamint több bíró 10—15 frtnyi pénzbírságra ítéltettek.

Ügyforgalomról és tevékenységéről következők lehet mondani:

A lefolyt időszakban mult évi október hó 1-étől folyó évi május hó 1-ig befolyt: a szoros értelemben vett közigazgatási szakba tartozó ügydarab 25097, a közigazgatási bizottság ügykörébe tartozó ügydarab 1900, erdészeti ügydarab 392, kihágási ügydarab 334, erdei kihágási ügydarab 48, központi választmányi ügydarab 56, igazoló választmányi ügydarab 4, bíráló választmányi ügydarab 4, jegyzői nyugdíj ügy 17, összesen 27858, vagyis 2223 ügydarabbal több, mint a mult év hason időszakában, a szaporodás a nehezebb és pontosabb érdemi elbírálást igénylő ügyeknél fordul elő.

Ezekből bezárólag folyó évi april hó 30-ig elintézetlenül maradt 1049 ügydarab, és miután ez évben az ügydarabok száma 2223 ügydarabbal növekedett, az idei hátralek pedig 727 ügydarabbal kisebb a tavalyinál, ennel fogva a központi eladók 2950 ügydarabbal többet dolgoztak fel, mint a mult felevben.

A mindinkább növekedő ügyforgalommal szemben tehát a központi tisztjár tevékenysége dícséretesnek mondható, annál is inkább, mert az előtüntetett hátralekban a jelen közgyűlés tárgysorozatában felvett ügyek, községi költségvetések és zárszámadások, ugyszintén a közigazgatási bizottság legközelebbi ülésében elintézendő ügydarabok is befoglalva, melyeknek levonásával a tényleges hátralek alig haladja meg a 600-at a mi 4—5 napi beosztásnak felel meg.

A vármegyei pénztárak szabályszerűen, kifogástalanul kezeltetnek s rendszeresen megvizsgáltatnak.

A vármegyei főpénztárban kezelt értékek forgalma az 1892. év december 30-iki zárlat szerint következő: készpénzben 80233 frt 04 kr, egyéb értékekben 539262 frt 55 kr összesen 619495 frt 59 kr; a gámpénztárban: készpénz 1329 frt 71 kr, egyéb értékek 663891 frt 90 kr, összesen 665221 frt 61 kr.

A befizetési eredmény pótadókban következő: befizetett utadoban 200155 frt 56 kr, betegápolási adoban 49222 frt 86 kr, tisztviselői nyugdíj járulék címen 4567 frt 14 kr, katona-elszállásolási pótadó hátralek címen 909 frt 21 kr, ebadoban 8626 frt 95 kr, összesen 263481 frt 72 kr.

Ezen befizetési eredmény a mult évhez képest 20182 frt 93¹/₂ kr-rel kedvezőbb.

A vármegyei községek vagyonáról, háztartásáról és községi adójáról az 1891. évi december 31-iki vagyonleltár és az 1892. évi költségvetés alapján összeállított kimutatás adatai szerint, községi pótadó százalék nines a következő községekben: Negyed, Magyarsoók, Szelöce, Andód, Pochabán, Kisvendég, Majzel, Nemetpróna, Újvároska, Lubina, Bottfalu, Ótura, Nagykovaló, Krajna, Kosztolna és Miava.

Legmagasabb a pótadó százalék a zsambokréthi, privigei, nyitrai járás községeiben, Dvornik községben a pótadó százalék 1891. évben 105⁵⁹/₁₀₀-re emelkedett.

A többi községekben a pótadó százalék átlag 10—45% között váltakozik.

Előző közzegelési határozatoknak felsőbb helyen való elintézéséről és végrehajtásáról kiemelendő, hogy egy esendőörösnök a galgóczi járásban kérelmezett felállítás megtagadtatott.

A vármegyei közkórház építési munkálatai folynak, a tervek azonban részben hiányosak lévén, pótmunka fog előállni.

A melléképületek közül a gondnoki és ellenőri lak, a hulla és mosóház, az elkülönít pavillon és a tébolyda épülete tetőmagasságig elkészültek, a főépületnél az összes alapok és a pincefalak fele, a konyha épületnél pedig az alapfalazatok vannak készen.

A földmunkák nagyobb része elkészült, csak a földfeltöltési munkák vannak meg hátra.

Népköltés és kisdobírást illetőleg vármegyénkben az 1891/92. tanévben eszközölt összeírás szerint az összes tankötelesek száma volt 69755, kik közül 6—12 éves fiú 23160, leány 23316, összesen 46476; 13—15 éves fiú 11563, leány 11717, ossz. 23279.

A tankötelesek vallászerinti állapota következő: rom. kath. 52197, helv. hitv. 1576, ágost. hitv. 9995, izrael. 5996.

Nyelvre nevez: magyar 16995, német 4134, tót 4826.

A vármegye lakosainak száma 396559 vagyis a lakosságának 17⁵⁹/₁₀₀-a tanköteles.

A népköltési tanintézetek száma volt a mult évben 497; ezek közül állami jellegű 29, községi 30, rom. kath. 299, helv. hitv. 5, ág. hitv. 69, izr. 55, magán enged. 10.

Ezen 497 tanintézetben volt összesen 761 tanterem 765 tanítóval, a tanítási nyelv volt magyar 204-ben, német 7-ben, tót 191-ben, német-magyar 1-ben, tót-magyar 94-ben. A nem magyar tanítvány 293 iskola közül a magyar nyelv sikerrel tanított 236-ban, nem tanított 57-ben. Ez eléggé sajnálatos körülmény ugyan, de ha figyelembe veszem, hogy a népköltési törvény végrehajtása alkalmával a mai 204 magyar tanítvány iskolával szemben csak 35 iskolának volt a tanítvány a magyar, a haladás e téren kétségtelen.

A közegettségügyi hatóságok tevékenysége kielégítő, mely tevékenység eredményeként vélem felrohatni azon kedvező körülményt is, hogy megyénkben a mult évben is, fenyegetően terjedő kolera, egyetlen esete sem fordult elő.

Sokkal kevésbé kedvező a közegettségügyi törvénynek a községi és körszülészökre vonatkozó intézkedése végrehajtásánál észlelhető visszamaradás. A szülészöi állomások meg vannak állapítva, azok nagy része be is van töltve, egyes járásokban azonban a nép szegénysége miatt az állomásokra pályázó nem jelentkezik s így egyes vidéki szülészöi a legnagyobb tudatlanság, babona, előítélet, sőt céltudatos rosszakaratu kuruzslás káros és veszthető befolyásának védtelenül vannak kitéve.

A megyénk északi vidékének lakosságát oly elszomorítóan sújtó, s azáltal betegápolási alapunkat teljesen kimerítő trachoma jelen állására nézve az 1892. év október havában a betegek száma 2568 volt, a folyó év aprilis havában pedig 2137; e szerint a lefolyt felevben a betegek száma 431-el apadt.

Honvédelmi ügyekről. Az ez évi főszorozás március és aprilis hónap lón fogantatott. Felhivatott: a nyitrai sorozó járásban 815; a Nyitra városi j. 298; az érsekújvár városi j. 150; a szakolca városi j. 114; az érsekújvári sorozó j. 666; a n.-tapolcsányi j. 613; a zsambokréthi j. 376; a privigei j. 896; a vágsellyei j. 692; a galgóczi j. 592; a póstyéni j. 429; a vágújhelyi j. 914; a szenici j. 875; a miavai j. 685; a holiesi j. 664; összesen 8879 védőkeles.

Besoroztatott az újonc jutalékra, a hadsereg és honvédség póttartalékába 1392, a mult évi eredményhez képest 219 védőkelel kevesebb, távol maradt a főszorozástól 1395, teljesen ismeretlen 594. A távollevők nagy része kivándorló.

A nyilvántartások vezetése és a mozgósítási iratok kezelése nem kifogásoltott. A törvényhatósági közutak az elmult tél rendkívüli hőbősege és a zivatároknak sokasága miatt sokat szenvedtek, s e miatt a fentartási költségek is lényegesen emelkedtek 1893. év folyamán.

A hózivatarok az érdekelt községek szerfelett sok közmunka kiállítását tették szükségessé, és dícséretre az illetékes járási hatóságoknak jelentetnem, hogy nehéz kötelesegeiket a legtöbb esetben késedelem nélkül teljesítettek.

A romlások helyreállítását, valamint a szüknek bizonyult zerdahelyi artéri hidnak egy 80 méteres nyílások való megnagyobbitását célzó műveleteket a kir. államépítészeti hivatal részben már elkészítette, részben munka alatt vannak azok, s beterveztük után az alispán haladék nélkül intézkedni fog a munkálatok szabályszerű végrehajtása iránt.

A törv. közutakon ez évben végrehajtandó hid és egyéb építkezések még csak tervezés alatt állanak, csakis a negyedi atkélési szakasznak kölappal, hengerezes segítségével 4100 frtert való kiépítése van folyamatban.

A jövedendő teendő köző tartozandó a szomorfalvi régi, már rozzantá vált faszerkezettü Nyitra-hidnak egészen újbol építése. Ennek tervezése még a folyó évben el fog készítettüni, hogy az építés lehetőleg már a jövő évben kivitel alá kerüljön, mert felő, hogy a rossz hid erősebb jégzajlásnak már ellen nem áll. Tekintve a faáraknak folytonos emelkedését, sőt a hosszabb daraboknak ritkulását, ezen hidat szilárd, — kőfalazat és vasfelszerkezettel kellend építeni a költségeknek több évre való felosztásával.

A közlekedési közutak körében említésre méltó mozzanatok a következők: Az alsőköröskény — emőkei közuton Alsőköröskény mellett a Nyitra-hid felett épített hid teljesen elkészült.

A moesonok — királyi — üreg, nyitrai s ugyanazon irányban a tornóci utszakasznak a vicinális utak hálózatába való felvétele iránti előleges tárgyalások elrendeltettek.

A galgóczi járásbeli Felsőrécsény — Kelecsény — Lakaesi — Alsórécsény — Románfalu — Saág — Elecske — Assakürth — Csabb — Szill — Ujlacska — Pászto — Merasic — Kaap — Püspökfalu — Tótsóok — Bucsaný — Vörösvár — Zslkóc — Karkóc és Galgóc községek közti jobb forgalom érdekében egy vicinális utsoportnak megállapítására vonatkozó tárgyalások a törvény értelmében a helyszínerre elrendeltettek s ott a legközelebbi napokban fognak megejtetni.

A radosna — bankai utnak póstyéni vágkomp járata a forgalom igényeinek meg nem felelvén, ez atkélési berendezésnek allandó hiddal való felszerelése érdekében tárgyalások folynak a komputalajdonossal s egyéb érdekeltekkel.

A nkeresk. ministerium elrendelte, hogy Vágveese és Vágsellye között allandó hid építtessek.

A megyei keskenyvágyú vasúthálózat kiépítése annyiban előre haladt, hogy a részletes tervek elkészültek, a politikai bejárás még a múlt év végén megtörtént, s az ezen alkalommal szükségesnek talált változások részletes tervei is elkészültek s jelenleg végleges felülbírálat céljából a kereskedelmiügyi ministeriumnál vannak, azonban még a léva-holicsi vonal ellen kifogások nem merültek fel, az érsekújvári—zsolnai vonalnak Aranyosmaróthtól—Nagysurányon át Érsekújvárig tervezett szakaszán a politikai bejárást eddigelé a minister nem engedélyezte, mivel e szakaszra a Zsitva jobb partján már szabványos vágyú vasútra gróf Keglevich s társa részére engedély adott s Barsvármegye is ehhez járult segítséggel, mely esetben a zsolnai rész nem nyerhetne csatlakozást Verébelynél a léva—holicsival s így amannak forgalmi jelentősége nagyon leszállana.

Legújabbban azonban van alapos remény arra, hogy az aranyosmaróth—érsekújvári keskenyvágyú vonalszakasz is vagy egészen, vagy aranyosmaróth—verébelyi részben engedélyeztetni s így a két fővonal csatlakozása Verébelynél letessék fog.

Detrich Péter és érdektársai a kereskedelmi minisztériumtól engedélyt nyertek egy Nagybelicétől kiinduló Kis- és Nagy-Ugróc, Oszlány, Cserenye, Bisztricseny, Kosztolány és Novák helységek érintésével Privigyéig — innen Nedozser, Nemetprona és a majzeli vizválasztón át Stubnyáig esetleg Znojváráljáig vezetendő rendszeres vágyú helyi érdekű vasútvonal kiépítésére, mely vonalnak nagybelic-privigyéi szakaszára vonatkozólag a közigazgatási bejárás folyó évi febr. hó 13., 14. és 15. napjain meg is tartották.

Víz ügyekről. Megemlítendő, hogy a földművelésügyi m. kir. miniszter úr ő nagyméltósága a vágnerdélhelyi és vieszka—szentkereszti partvédmunkákat egész költséggel 20390 frt 52 krt volt kegyes tárcája terhére elvállalni s a dráhoiki partvédmunkákat költségeire is 7000 frtot meghaladó államsegélyt utalványozott.

Közgazdasági kimutatásból kiemeljük a következőket. Állatlétszám a vármegye területén a múlt évben: 16 33517 drb, szarvasmarha 113293 drb, juh 191273 drb, kecske 2611 drb, sertés 48563 drb. A lefolyt időkben összesen 7574 drb hizómarha lett vármegyénk területéről Beecsba szállítva.

Gróf Pálffy József hitbizományi uradalmában nagyobb területű kopár területeken foganatosított erdősítések kiválóan sikerültek s ezért az uradalom a földművelési Miniszter úr részéről elismerésben részesült.

Igen szépek és nagy terjedelműek a gróf Pálffy János hajmóci uradalmához tartozó erdő birtokokon vörös luc és erdei fenyővel foganatosított erdősítések.

A szövetkezeti erdőbirtokokban összesen 73 csemete kert van berendezve 27 hold 1280 □-ól kiterjedésben, melyekből közel 5470 ezer darab különböző csemete lett az erdősítésekre felhasználva.

Az alakuló közgyűlés még e hó folyamán fog megtartatni.

A kisipar teljes kihalóban van, mert a fejlődő gyáripár olesőbb, bár sokrészt silányabb termékei nagyobb keletnek áruvendek.

A kereskedésben határozottan nagy a túlpopuláció. A rengeteg számban keletkező kereskedő-cégek nem sokáig állják ki a versenyt a biztos alapon álló régi cégekkel, melyek az újabbakat képesek kibővíteni.

A hazai kereskedés egyöntetű és generalis szabályozást igényel és azon elv kimondását, hogy csak oly cikkel engedhető meg a hazálás a városokban és mezővárosokban, mely cikkel ott nem kaphatók, mert különben a helyi üzletek nem existálhatnak és ezenkívül igazságtalannul rovatnak meg oly összegű kereseti adóval, mellyel a hazalál által szenvedett veszteségek számbavételével megróvhatók nem lennének.

A solid ipar gyakorlása tekintetéből károsnak tartja az ipartörvény ama rendelkezését, hogy a ki bármily képesítéshez kötött iparra iparigazolvánnyal bír, az ezenkívül meg akarhany más ipart is űzhet, és nem köteles a többire is képesítettséget igazolni.

Egyesületekről. Első sorban a Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesületről emlékezik meg. Az egyesület az utolsó évben tevékenységében nem mutatta azt az éleltséget, azt a mind újabb feladatokat feloldó sokoldalúságot, melyre a cél érdekében szükséges volt. Az elnök és alelnök urak azt belátván, az egyesület igazgató választmányának folyó évi március hó 6-án tartott ülésében bejelentették lemondásukat és a választmány az ügyvitellel a rendes közgyűlésben megjelendő tisztújításig az alispánt bízta meg.

A gyermekek letelepítésére nézve az eddigieknél helyesebb módszert fognak követni, mely kizárólag különben az elpusztulás veszélyének kitett árváknak telepítésére fog szorítkozni.

A magyarországi vörös-kereszt egyesület nyitrai választmányáról is, mely Thuróczy Vilmosné urnő és Forgách Károly gróf úr ő méltóságuknak kettős elnöklété alatt a fejlődés felremszerhetetlen jeleit mutatja. A választmány utolsó közgyűléseig 1740 frtot szállított be alapítványok címen a központi pénztárba, 320 frt 50 krt gyűjtött a kolera-veszély elhárítása végett teendő intézkedések költségeinek fedezésére és a már megvolt nyitrai, tötmegyeri, nyitrazámbokréthi

és felsőelánti fiókokon felül Tornócon is fiókegyesület alakított.

Nem hagyható vegül megemlítés nélkül a vármegyénk székvárosában fenálló, de jótékonyágát az egész vármegyében éreztető nyitrai kerületi (?) nőegyletet, mely ma 12227 frt 02 krt törzsvagyonnal bír, és a múlt évben 4470 frt 80 krt költséggel 13 óreg nőt és 34 gyermeket tartott el menházában, naponként 50—70 beteget részesített népkonyháján egészséges táplálékban és ezenfelül 100 szegényt részesített időnként pénzegegyben. Alapító tagjainak száma 16, rendszeres tagjai 194 volt a múlt év végével. Most az egyesület egy bölcsőde felállítását tervezi.

A földművelés mint gazdaságos forrása.

Sokan, a címet olvasván, kételkedőleg fogják fejéket csóválni és kérdezn: hogyan lehet a föld folytonos gazdagodásnak forrása? Hiszen a föld nem olyan termelési elem, mint a munka és a tőke, hogy végtelenségig legyen növelhető. Ezeknek mi igazat adunk, mert egy bizonyos darab földön termelhető anyagmennyiség meghatározható, s e korlátokon túl növelés nem lehetséges. S habár tény az, hogy eddig még talán egy talpalatnyi földdarab sincs a végso határig kihasználva, mégis a termelés növelése nem valódi növelés, nem gazdagodási eszköz.

Mert a gazdaságok tanulmányozása szerint, ha a szántóföld a műveltség bizonyos fokát elérte, ezen fokot túl is növelhető a termelés ugyan, csakokon az eredmény nem áll a befektetett munkával és tőkével arányban. Más szavakkal: a termés minden újabb növekedése csak úgy érhető el, ha az ennek megfelelő munkánál többet alkalmazunk a földre. Például, ha egy földbirtok 1000 mm. buzát terem a művelés azon fokán, mely a haladó termelésnek utolsója; ugyanezen földben megteremhet pl. 1500 mm. buza is a művelés javítása által. Csakohgy, ha az előbbi esetben egy mm. előteremtésére 4 frt kellett fordítanom, a második esetben már 8 frt jut minden egyes métermázsára, mert több munkát kell rá fordítanom és költségesebb szerekkel erősitnem a földet, mint a mennyit a termés növekedése fedezne, ha csak az előbbi esetben alkalmazott eszközökkel élnek.

Ebből tehát következik, hogy ha a termelés nagyobb volna is, a gazdagodás még sem állna be sem a birtokosra nézve, sem pedig a fogyasztókra. Mert a fogyasztóknak dragább pénzre kellene az anyagot beszerelniük mindannak dacára, hogy több termelt, és a birtokos sem adhatná el a termés tömegét oly áron, melyből több maradna a saját használatára, mint azon esetben, mikor kevesebbet termelt. Sőt a termelő elszegényedhetne is, ha például a termés ára jóval a kiadás költségei alá szállna.

Nem lehet itt azt ellentüntet, hogy ezáltal azon tényezők gazdagodának, melyekre a termelő a termés növelésénél rá szorult; mert ezeknek ismét a jövedelem többleténél többet kellene elszükségleteikre fordítaniok. Mindezen körülmények dacára a földművelés lehet a gazdagodásnak forrása. Mielőtt ennek igazságát bebizonyítanok, előre kell boesátanunk, hogy nem a föld a forrás, hanem bizonyos intézmények, melyeknek létesítéséhez állam is tetemesen hozzájárulhat egy a törvényhozás által, mint a polgárosodás előmozdítása által.

A tökéletesebb földművelési módok ugyanis kettéfelek lehetnek. Az egyik mód abban áll, hogy a földet arra képesítjük, hogy ugyanazon mennyiségű munkanövekedésre nagyobb abszolút termés mennyiséget szolgáltatson. A második mód pedig nem növeli ugyan a földnek termésképeségét, de kevésbíti a munkát és költséget, mely a termés kinyerhetésére szükséges. Hogy ez érthető legyen, nézzük a gazdasági gyakorlatot.

Általánosán bevett szokás a szántóföldet pihentetni néhány évi termelés után, mit ugárolásnak neveznek a közéletben. Az illető föld az ugárolási idő alatt semmi hasznót sem hoz, sőt, mondhatjuk, inkább kárt okoz, mert adót kell érte fizetni. Ezt a károsodást ki lehet kerülni a váltórendszer alkalmazása által. Ez abban áll, hogy az ugárolásra szánt évben oly termelési cikket vetünk el, mely nem hogy gyöngítene a föld termésképeségét, hanem meg erősíti. Például a répa nemcsak pihenteti a földet, hanem a vele élelmezett állatok sokkal jobb trágyát szolgáltatnak, mint más veteményvel táplált állatok. Ezen tekintetben gondoskodnia kellene az államnak oly vetőmag behozataláról, melynek terménye sok szilárd anyagot tartalmazó élelmi szereket szolgáltat, milyen a svéd répa. Ilyen módon nemcsak a szarvasmarha tenyésztése javulna, de a föld is termésre képesebb volna.

A második módon sok munkát kimélünk például a gazdasági eszközök tökéletetése által. A cseplő és rostáló gépek jól megfizetik a bejáratott tőket. Ezért nagyon célszerű volna, ha a falu népe csoportosulna s egy csoport gépeket szerezne. A mezőgazdasági javítás ezen második módjában fontos szerep jut az államnak a közlekedési eszközök fejlesztése által. A jó utak, továbbá a vasut és a hajozás megkönnyítik azon eszközök szállítását, melyek a föld termelésének fokozásához szükségesek, s gyakran lehetségesnek tennék oly földnek művelését is, mely a rossz közlekedés miatt a

művelés költségeit nem teszi. Itt az állam feladata utakról gondoskodni s olesóság céljából a legkisebb s a lehozhatóvá tenni.

Van továbbá sok mechanikai javítvány, mely látszólag semmi összefüggésben sincs a földműveléssel s mégis ennek előmozdítója. Például a vas olvasztási folyamatának egyszerűsítése a földművelés eszközeit olesőbbakká teszi; ez a termelés javára van. Vanak felfedezések, melyeket a moesáros területek lecsapolását kis költséggel lehetővé teszik. Az öntözési gépek sem tartoznak utolsó tényezők közé, mert hasznavehetővé teszik a különben hasznavehetetlen vizeket oly vidéken, hol a tartós szárazság miatt a földművelés csak szegény eredményt tud felmutatni.

Az állam részéről azonban a legnagyobb segítség volna, ha nem a földet, hanem a spekuláló vállalatokat sujtana nagyobb adóval. Mert a föld szolgáltatja nagyobb részt az iparnak és kereskedelemnek is a cikkeket, részint közvetve, részint közvetlenül. A földet ért hátrányok az ipart és kereskedelmet is benitják s így hátráltatják az egész országot a gazdagodásban. Nem csekélyebb gondot kellene arra is fordítani, hogy a föld munkásai oktatásban részesüljenek a földművelés illetőleg. A tanult gazda fogékony minden új találmány iránt s nemcsak kezével, de értelmével is munkálja a földet s a mit erő letre nem hozhat, azt fortélylally letesíti.

Latjuk tehát, hogy habár a föld a gazdagodási tényezők között a legkorlatoltabb, mindazonáltal az értelem tágithatja ezen korlátokat, ha megismeri a természet azon erőit, melyeket hasznára fordíthat. Másrésről pedig ha jóakarati egyesíti a társadalom tagjait, hogy egymásnak dolgozzanak és ne mind egyik pusztán saját érdeket hajhássza. Ha egy ország ezt megérti és keresztül viszi, polgárai között szegényeket nem fog találni.

Közgazdaság.

Védekezzünk a peronospora ellen! E szőlőpusztító veszélyes penészgomba ellen minden gazdának permeteznie kell szőlőit mert ha ezt nem teszi, akkor már előre lemondott nemcsak az idei, de a jövő évi terméséről is. A múlt napokban Budapestben megtartott kertészeti kiállításon egy hazai gyártmányú új permetező gép kellett feltűnést olesőségával és egyszerű szerkezetével, mert is az a szakértők által valamennyi külföldi és hazai társa fölött a legelső jutalomban részesült. A gép puttonya vörösrézből van, szivattyú-készüléké fátádság nélkül kezelhető, szóval minden tekintetben a legjobban megfelel az igényeknek. A gép neve „Unicum” s a nyitrai megyei gazdasági egyesület titkári hivatalában, a hol több darab van raktáron, 16 frt 20 krért kapható. A vásárolni akarók sürgősen jelentsek be igényeiket, mert a kereslet ezen olesó s kitűnő permetezők iránt már eddig is nagyon jelentékeny. A titkári hivatalban a permetezéshez szükséges azurin is kapható.

Irodalom.

Irodalmi értesítés. Tisztelettel értesítem a tanítással és lelképásztorkodással foglalkozó főt. papságot, nemkülönbén a romai és gör. kath. neptanító urakat, hogy az általam kiadott legújabb Deharhe-Tothfalussy rom. kath. Káteból ezennel felajánlok 500 példányt 1 frt 60 kr helyett 1 frt 20 krért; ugy azonban, hogy minden 1 frt 20 krból a 20 krt a kath. neptanító országos áruháznak fogom beszállítani. — A munka sürűn nyomot 26 iv. Szól a hitről, parancsokról s a malaszt eszközökről s ugy a a főt. papságra, mint a neptanító urakra nézve egyedüli nélkülözhetlen könyv. Szatmáron, 1893. április 26. Tothfalussy Dániel, képzőintézeti hittanár s neptanítói hitelenző.

Pályázati hirdetés. A „Pesti könyvnyomda-részvénytársaság” pályázatot hirdet három oly műre, melyek kiváló belbecsők által méltóan fogják emelni az 1896-ki millenniumi kiállítás díszes ünnepét. 1. Kiállítás ünnepi nyitány. Készítendő egy magyar stílusban írt nyitány zongorára, két kézre vagy négy kézre és teljes zenekarra. Jutalom 200 aranykorona. Benyújtási határidő 1894. október 1-je. 2. Millenniumi Sonáta. Készítendő egy legalább három tetelből álló sonáta zongorára, két kézre, mely lehetőleg visszatérőzi a magyar zene fejlődését a legregőbb időkől egészen a legújabb korig. Pályadíj 600 aranykorona. Benyújtási határidő 1895. január 1-je. 3. Kiállítás dal. Kivántatik egy eredeti magyar szöveggel bíró magyar mű dal énekhangra, tetszőes dicséretti alakban, zongorakísérettel, mely erősíti az 1896-iki kiállítást, mint egy ezredéven át folytatott fáradságos küzdelem melő befejezését és mint a jövőbe vetett remény első szilárd alapkövét. Pályadíj 300 aranykorona. Benyújtási határidő 1894. október 1-je. A pályaművek sorsa felett egy kiváló zeneszerzőből álló bizottság fog dönteni: a pályadíjak a viszonylag legjobb műveknek is feltétlenül kiadandók. A pályaművek a nev megnevezése nélkül jelölés levéllel és idegen kézírással küldendők be a „Pesti könyvnyomda részvénytársaság” hanjgyékkézdő vállalata Budapest, V. ker., hold-utca 7. sz.

Törvényszéki csarnok.

A magy. kir. Curia által elintéztet perek.

835.5555. Érsekújvári takarékpénztár és hitelintézet csódtömegének — Róth Salamon csódtömegének ellen 6000 frt.

Ugyanannak — ugyanaz ellen következő száma peres: 886.5576. 1500 frt. — 848.5577. 7500 frt. — 849.5578. 3000 frt. — 850.5579. 3000 frt. — 851.5580. 3000 frt. — 852.5581. 3000 frt. — 853.5582. 500 frt. mind a nyolcendű perben a II-od bírósági ítélet helybenhagyatott.

A pozsonyi kir. ítélt táblánál elintéztet perek.

5817.8855. Érsekújvári takarékpénztárnak — Krupiczker Károly ellen 600 frtos váltóperben, az I. bírósági ítélet megváltoztatva.

5926.5856. Adler Alajosnak — Martis Pál és társai ellen 225 frtos váltóperben, az I-óó bír. ítélet helybenhagyva.

1534.8884. Sztardik szül. Zvadás Máriaának — Skoda Mikálya ellen gyámi számadás előterjesztése iránti felhívási ügyben, az I-óó bírósági végzés megváltoztatva.

5794.6031. Ballabás szül. Szalay Zsuzsanna és társának — Sándor szül. Szalay Veron és társai ellen tulajdonjogi bejegyzés törlése iránti perben, az I-óó bíróság ítélet helybenhagyva.

300.6030. Nizsánászký József és társának, — Nizsánászký Pál ellen adás vévési szerződés érvénytelensége s ingatlanok tulajdona iránti perben, az I. bír. ítélet megváltoztatva.

387.6029. Barczay Katalin felperesnek, — Gálik Pál és neje ellen 675 frt iránti perben, az I-óó bír. ítélet részben megváltoztatva.

384.6028. Tokólyi Ilona férj. Danko Istvánának felperesnek, — Tokólyi István ellen ingatlan birtoka iránti perben, az I-óó bír. végzés helybenhagyva.

6238.027. Adamicza János csódtömegének, — Szklenárik István ellen jogügylet hatálytalantása iránti perben az I-óó bír. ítélet helybenhagyva.

1223.6026. Fuchs Fülöp fia cégnék, — Juhász Károly ellen 5000 frtos kielégítési végrehajtási ügyben, az I-óó bír. végzés megváltoztatva.

1623.6025. Prohászka Gusztávnak — Takács Lipót ellen 35 frtos kielégítési végrehajtási ügyben, az I-óó kir. végzés helybenhagyva.

1303.6024. Klucosovszky Antalnak, — Adamicza János csódtömegének ellen 400 frt toke valódiságának elismerése iránti perben, az I-óó bír. ítélet helybenhagyva.

A nyitrai kir. törvényszéknek 1893 évi május hó 9-én ítéltelég elintéztet polgári perek.

3876.97. Antalik férj. Juhász Katalinnak, — özv. Antalik Mária és Antalik férj. Majzon Julianna ellen az érsekújvári takarékpénztárnál elhelyezett 721 frt toke felének megalapítása iránti perben, felperes keresetének hely adatott.

2939.93. Riegel Frigyes és neje felperesnek, — Koczian Apolonia és társa ellen ingatlan vagyonszámba sorolás megsejntetése iránti perben, felperes keresetének hely adatott.

4620.93. Tóth Károly és társának, — Tóth szül. Anita Lidia és társa ellen oldalagos örökösödés megállapítása iránti perben, felperes keresetével elutasítva.

4462.93. Özv. Szemian szül. Bisztriczky Évának — Fromberger Antal ellen zárgondnoki számadások megállapítása iránti perben, a zárgondnoki számadás bevetelében 374 frtban, a kiadás 81 frt 27 krtban lett megállapítva.

280.1893. b. v. szám.

Árverési hirdetés.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1882. évi XL. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nyitrai kir. járásbírósg 3996.90 száma végzése által (szállások, Szarddelhelyi takarékpénztár végrehajtó javára, Goldberger Fülöp ellen 310 frt toke és ennek tartv. járuléka) erdejő elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bírólag befoglalt és 371 frtba becsült szobalatorok és 16 áras horból álló ingóságok nyilvános árverés útján eladandók. — Mely árverésnek a 3702.1893. sz. kiküldött rendelő végzés folytán a helyszínen vagys Nyitraán lenendő eszközök 1893. év május hó 17-ik napjánán d. u. 3 órája határidővel kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésben, az 1881. évi XL. t.-c. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérnek beesáron alól el fognak adatni. — Az árverezendő ingóságok vételára az 1881. évi XL. t.-c. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifiztetendő. Kelt Nyitraán 1893. évi május hó 4-én.

Párvy Miklós,

48. 1-1. (P. H.) kir. bírósági végrehajtó.

Hirdetés.

A nyitrai püspökségi iradalom részéről ezennel közhírré tetetik, hogy a folyó évi erdei vágásokból fennmaradt fatermékek a következő kerületekben és napokon nyilvános árverés útján eladandók.

Tekenyösön f. évi május hó 23-án 70 úmtr. tuzifa, 6000 kéve rözse és 60 darab szerszámfa.

Zoboron f. évi május hó 24-én, 4000 kéve rözse és 100 drb szerszámfa.

Lakacson (puszta Apathi) f. évi május hó 25-én, 100 darab tölgyrönk és 50 darab cseresnye- és szeder-szerszámfa.

Radosnán f. évi május 26-án, 300 drb tölgyrönk és szerszámfa.

Vogyeradon f. évi május hó 29-én, 450 úmtr. tuzifa, 350 darab tölgy-, kőr- és szilfa-rönk és szerszámfa.

Zserén f. évi május hó 31-én, 3000 kéve rözse és 50 darab tölgyrönk és szerszámfa.

Az árverés a kitűzött napokon reggeli 9 órakor a helyszínen veszi kezdetét. Fenti fatermékek beesáron alól nem adandók el.

A vételár azonnal a helyszínen fizetendő. Nyitra, 1893. május hó 12.

49. 1-2. A püspökségi erdőhivatal.

jai teljes számban voltak hivatalosak. A püspök megható búcsúbeszédje után a papság fiú halajt Kossák János litikai eszeres tolmácsolta, szívrható szavakban s a nála megszokott ekesszólással. A világiak nevében Finka főbíró beszélt. A beszédek mind a szív legérzékenyebb hurjait érintették, s a vafás e lesújtó pillanatában az összes jelenlévők zokogtak mint a gyermekek.

Már ebéd közben volt hallható a helybeli templom nagy harangjának érhangja, mely a híveket az Isten házába szíllította, hogy utóljára részesülhessenek a búcsúzó főpap áldásában. Ebéd után tehát ő mtga a sacellumban elvégezve az adoratíót, búcsút vett a háztól. Megható, könyvet fákasztó és szíveket megindító jelenet volt az, midőn a püspök kedves jó barátjától, régi iskolatársától s volt oldalkanonokja és iredaigazgatójától, méltóságos és főtiszt, Hyross Mihály pápai praelatus és prépost-kanonoktól vett búcsút. Ezt látni kellett, leírni nem lehet!... Erzekenyen búcsúzott udvari papjaitól is, kiktől környezve s már egészen utra készen a templomba hajtatott, mely tömve volt, s a vidéki és helybeli intelligencia is teljes számban volt jelen. Adoratio után a püspök szívrható szavakat intézett a néphez tótl, mely azután zokogva fogadta a szívjáldalommal távozó főpap utolsó áldását. A templomból kijövet a jelenlévők körülsereglettek a könyező főpásztort s kezdve a legelőkelőbb hálgyektől az utolsó szegényig, mindenki megcsokolta kezét. Az intelligencia férfi tagjai pedig, Finka főbíró előzetes felszólítására, előrobogtak díszes hintókkal, hogy a távozó püspököt a garam-bercenzei vasuti állomás-hoz elkísérjék. Legelő Finka főbíró hajtatott díszfogaton, a bakon díszgyeregnyas hajduval, utána jött a püspök negyese, s azután sorba a hintók hosszú sora, mennyt Garam-Szt.-Kereszt és vidéke csak előteremthetett.

Az impozáns menet utközben Jaján állapodott meg. E község temploma volt az első, melyet Bende püspök ur. ezéltől hat évvel, midőn mint besztercebányai püspök először jött egyházmegyéjébe s bevonulását tartván Garam-Szt.-Keresztre, először meglátogatta. Ebből akart tehát távozni is. Adoratio után Gregorovich Nandor plebános beszédet intézett a püspök urhoz, s ő mtsága erre, hogy az egybegyűlt nép is érte, tótl választól, röviden, de szívrhez szólon, Erre a plebános még egy sikerült magyar alkalmi költeményt mondott el, melyet írásban is átnyújtott ő mtságnak.

A menet erre a kormócbányaiak néhány hintójával, melyek közt Belházy apáté is volt, nagyböhdvára, tovább folytatta útját Garam-Berzenze felé.

A 6 órai gyorsvonat megerkezéig ő mtga egyenkint minden jelenlévővel beszélgetett, s a nem várt meglepetést, melylyel az intelligencia fényes jelet adta annak, mily osztatlan közszereteten részesült körünkben ő mtga, megköszönve s egyenkint mindegyiktől elbúcsúzva, folytatta útját Budapest felé. Zólyomban az 5 percnyi megállási időt többen a zólyom-vidéki és besztercebányai papság köréből felhasználta arra, hogy a távozó főpásztort legalább még egyszer láthassák, tóle még egyszer elbúcsúzhassanak s atyai áldásában utóljára részesülhessenek. Az idő rövidségéhez képest ő mtságnak mégis mindegyikhez volt néhány kegyes és barátoságos szava, mígmen a gyorsan száguldo gőzparipa elragadta tekintetük előtt.

Isten áldása kísérje a jósvitű főpap minden léptet s búcsúzóul ószinte hálás szívr kívánjuk neki, hogy a nyitraiak is szívrsek őt legalább úgy, mint mi szerettük és ezentúl is szeretni meg nem szününk! — i — f.

Helyi hírek.

Lapunk mai száma ¹/₂ ivnyi melléklettel jelenik meg.

T. olvasóközönségünkhez: abbéli kérelemmel járunk, hogy szívrkedjenek vidéki közbizottsági tagoknak neveit és polgári állását egy levelező lapon e hét folyamán szerkesztőségünk tudomására hozni. Szeretnénk egy kis statisztikát közölni, hogy a közönség ismerje a szavazókat s fogalmat alkóthasson magának a szavazás eredményének értékeről. Nagyon kérjük erre a t. olvasókat, mert a hivatalos lista ezen tekintetben felette hiányos.

Személyi hír. Bobok József, püspöki ceremoniarus f. hó 16-án Budapestre utazik Bende püspök meghívása folytán, hogy vele a nagy magyar zarándoklatban részt vegyen. — Az egyházmegyéből tudunkkal meg Mihálik József, baáni apátplebános és Czeizel György urak vesznek részt.

Ruscsák Aladárné urnó belepert a nyitrai keresztény nőegylethe 10 ft. évi tagdíjjal.

Isteni tisztelet. Folyó hó 21-én pünkösd vasárnapján ez idén is mint más éveken volt, szent-egimádsás lesz. Az oltári szentség az ünnepe előestéjén délután 6 óra körül fog kitétetni imádsásra egészen esti 8 óráig. Az ünnepeped reggeli 6 óratól d. u. fel 6-ig lesz kitéve. A mi különben az isteni tiszteletet illeti, mindkét ünnepeped — vasárnap és hétfő — reggeli 9 óra körül fog kezdődni. A szent beszédet az első napon Szmdia Káhnán helybeli segédlelkész fogja tartani; a másodiknap pedig Belak József praebendatus.

Hangverseny. A főgym. ifjúság hangversenye folyó hó 6-án folyt le paratlan eredményel. A színházat a közönség egészen megtöltötte, ami nem kis mértékben lelkesítette a közreműködőket. Az est sikerének oroszán része a közreműködő hólgyeket, a jótékonyág eme nemőit illeti meg. Endrődy Helén kisasszony Griegnek Holberg Suit és Improvisata darabjait játszotta meglepő ügyességgel. A játékon meglátszott, hogy a kisasszony a zenei technika minden esin-ját-binját elsajátította és azokat művészi-esen kezeli. A legnagyobb precízióval és virtuozitással eljátszott darab hatása a közönség óriási taps viharában nyert kifejezést. Ezután Palkovics Olga, Palkovics József derék dandár-parancsnokunk kedves leánya lépett az élet — no nem az élet, hanem a színház színpadára. Az a megnyerő alak eleinte tetővázva tekintett idestova, nyilván megigézte őt az a sok szem, mely egyszerre reá szegeződött. Egy pillanatra azt hittük, hogy a Szepe Galathea akarla feltüntetni. Egy marványzoborhoz hasonlított. De az ajkak egyszerre mosolyogni kezdnek, a szem élénk tüzet lövel, s mint Castan világhírű Panopticumának búvós mutatványában a közböror életre kel, sőt beszélni kezd, eleinte lassan, halkán s midőn az első meglepetés benyomásától szabadult, élénk hlvvel, meleg érzéssel szavalta el a „Rakóczy Rodostóban“ című hosszú és nehéz költeményét. Az ifju szavaltól ismét csak Endrődy Helén kisasszony zongora játéka kísérte szavallásában, olykor-olykor a tenger mormogását élenken utánoz akkordokat esalt ki a hangszervől, melyek meglepő kíséretet képeztek Palkovics Olga kisasszony szavainak. Midőn végére jutott, a közönség szünni nem akará tapsviharban adott kifejezést tetszésének, s Palkovics kisasszonyt ismételen kicsaltak a kulisszák mögöl, hogy elvegye jutalmát farszto munkájának s az elvezetnek, melyet a közönségnek szerzett. Az az ifjúság mindkét hólgyet egy-egy rozsa-csokorral lepte meg. Nagy élvezettel hallgattuk Kovács Zoltán VI. oszt. teni hegedű-játékát, mely játék a kiváló zenei tehetség és művészi kezelés jellegét viselte magán. Határozott játékaival tanjelét adta annak, hogy nem csak a klasszikus zene terén ért el magasabb nívót, hanem a magyar érzelő zene melybe tud hatni és a közönséget megindítani, amint azt a jelen esetben is tapasztaltuk. A közönség az ifju művészt többször hívta ki a lámpák elé frenetikus tapsával. Kiserője Clementis László VIII. o. t. kit már a közönség tavali fellépte alkalmából ismer, ügyes kísérettel és kifogástalan magánjátékaival ezutal is kivívta a közönség osztatlan elismerését. Petrikovits Aladar favola soloja Vince Jenő zongora kísérete mellett, méltó díszéretet érdemel Lakits Káhnán Peterdinek az „Orr“ című monologjával kacagatta meg a közönséget. Valóságos „kis miska“ (ez a legnagyobb díszéret) mondogatták itt-ott. — Elismeréssel kell nyilatkoznunk Hólrigl Ferenc urról mint a zenekar művezetőjéről, ki közreműködésével és oktatásával nagy mervben hozzájárult a zenekar sikeréhez, és elévülhetetlen érdemeket szerzett magának. — Az enekar kivívott sikere Jakubovics Sandor ismert lelkes buzgalmanak tulajdonítható. — Nem lennénk objektívek, ha egy szerény ifjut, ki elismerésre nem számítva, önfeláldozólag, vasszorgalommal és kitarással munkálkodott a zenekar fejlesztésén és az által összeallított műsor betanításán, — meg nem említenék és ez nem más, mint Firiczky János, ki mint a zenekar karmestere, méltó elismerést érdemelt ki magának. A zenekar a művészet követelményeinek a zenevel szemben minden tekintetben megfelelt, ami szintén a karmester érdeme. A zenedarabok közül különösen a Nyitány és a „kárpati malom“ című idyll nyerte meg a közönség tetszését a benne előforduló zakatolás és vízzugás által, melyet a nagydobos Juhász Arpad produkált a közönség tetszés nyilvánítása és kacaja közt, mert valóban kacagató jelenet volt látni előnyösen ismert barátunkat a nagydobon oly animóval sürölni. — Szóval a hangversenyvel meglehetően elégedve mind a közönség mind a tanári kar, amint meg is volt, mind pedig az ifjúság, mely ugy az anyagi, mint az érlelési sikerben törekveseinek méltó jutalmát látta.

Fuzió. „Nyitrai megyei Vívó és Torna Egyesület“ helyiségében f. hó 7-én délután, dr. Szulyovszky Dezső helybeli ügyvéd elnöklete alatt gyűlést tartott. Dr. Thuróczy Károly főorvos indítványozta, hogy a Vívó egyesület egyesüljön a szabadelnv körrel egy Nyitrai megyei Casinóval. Közgyűlés az egyesülésre hajlandókat mutatkozott s hozszas és heves vita után elhatározta azt, hogy a „Torna és Vívó Egyesület“ az egyesülésbe csak ugy fog belemenni, ha a két körből alakítandó Casino minden politikai jellegtől ment lesz. A közgyűlés tulajdonképeni tárgyszorozatának címváltoztatása és alapszabályok módosításának tárgyalása felfüggesztett, míg az egyesülés módjait megállapító bizottság működésének eredménye ismeretes lesz.

Uj tagok. Lutter Géza Maniga, Fülöp Pál Totmeyer, gróf Pongrácz Adolf Vágyhely és Munk Miksa Bruno, a nyitrai megyei gazdasági egyesület rendes tagjai sorába lépett.

A nyitrai megyei gazd. egyesület tagjaihoz! Kérdés intézve az egyesület titkari hivatalához ez évi tagdíj-

fizetés határideje iránt, tisztelettel közli a titkari hivatal, hogy az évi tagdíjfizetésnek Kubinyi Endre e. pénztárosnál az év első felében kell történni, s hogy a legutóbb hozott közgyűlési határozat értelmében joga van a pénztárosnak az esedékes tagdíjat az első felevere kifizető határidő elmulasztása esetén már július hóban postai megbízás útján postautánvétli lapokkal beszélni. A postautánvétli lapok ki nem váltása esetén a további eljárás már az egyesületi ügyészhez tartozik.

Himlőoltás. Ertesítjük a helybeli szülöket, hogy a himlőoltás folyó hó 7-én vette kezdetét városházán dr. Munels Lajos 8. sz. helyiségében, emeleten.

Nagy szerencsétlenségnek vették elejét f. hó 11-én Füzely Soma kereskedésében. Midőn ez az említett napon üzletebe lépett, erős gázszag ütötte meg az orrát. Utána nézett a dolognak s azt találta, hogy a gázcsapokban van a hiba, mert már egészen meglazultak és szabad folyást engedtek a gáznak. Szerencsére semmi élő jószág sem volt nála, mert különben robbanás lett volna a vége.

Szódavíz mámor. Bortól fölhevített emberekről hallottunk már eddig is, de hogy szódavíznek is ilyen hatása volna, azt csak most halljuk először. F. hó 7-én Perbeczky József szódavízszállító összehajló Almasinével, állítólag a szódavíz erőssége miatt, Mischina József szódagyáros a dologba belevettedt s kezében levő vaskolonecal úgy fejbubján találta Perbeczkyt, hogy 7 cméter hosszúságú rést ütött rajta. A hivataln lovagot bekísérték.

Becsületes találó kerestetik. Priboj Matyas felsőköröskényi molnar Aba-Lehotán gabonát vásárolt, s annak hazaszállítását Zahorák Mihály nevű koesisára bízta. Midőn ez hazakerkezett, a zsákok számlálásánál szabálytalanságot konstaltak, mert két zsák hiányzott. Zahorák azonnal tudott fölvilágosítással szólni, mondván, hogy a kérdéses zsákokat utközben elvesztette. A rosz nyelvek azonban azt suttozták, hogy a hiányzó zsákok valamelyik pártucei koresmában tévedtek el. Ennek alapján Priboj Matyas eselődjét, még mielőtt ez Amerikába szököhetett volna, elfogatta, hogy a tényállás kiderítessék.

Marhavásár. A folyó 12-én megtartott marhavásár meglehetősen vetel és eladás mellett folyt le: Összes szarvasmarha 813 drb. Arak 400 frrtól a minimumig. Lovak száma 583 drb. Arak 100 frrtól 300 frrig. I. oszt. feher igaz 18 drb páronként 400 frrtal; u. ez II. oszt. 48 db 320, 295, 250 frrtal; tarka ökor I. oszt. 66 db 350, 380, 370, 360 frr; tarka II. oszt. 206 db párja 250—179 frrig; német tinó 2 éves 79 db p. 200, 68 frr; német tinó 3 éves 200 frrig; Tehén 268 db, db 140—160 frrig; bika 23 db 75—103 frrig; tarka ösző 21 db 38—50 frrig; keeske 33 db 6 frrjával.

Gabonaárak 1893. évi május hó 12-én: buza 7 frr 60 krtól 8 30 krig; rozs 6 frr 50 krtól 6 frr 80 krig; árpa 5 frr 80 krtól 6 frr 70 krig; tengeri 5 frr 20 krtól 5 frr 60 krig; bab 4 frr 70 krtól 4 frr 90 krig.

Vegyes hírek.

Halálozás. Drahotuszy Ferenc f. évi május 6-án reggeli 3 óra körül váratlanul, szívvelhűdés folytán kimúlt életének 79-ik évében. A boldogultnak hült tetemei folyó hó 7-én délutáni 5 óra körül Privigyén temetettek el. Az engesztelő szt. miseáldozat májushó 15-én a Mindenhatóknak mutatott be. — A megboldogult a nyitrai egyházmegyei papoknak legutósbabbjához tartozott. Több bel- és külföldi tudományos társulatnak volt tagja. Igy: a magyar történelmi és régészeti társulat, valamint a beesi archeológiai és heraldikai, a morva és sziléziai történelmi és statisztikai társulat rendes tagjai közé számított. A magyar emlékeket fenartó bizottságnak külső és a központi bizottságnak levelező tagja volt. Szepe könyvtára volt, melynek nagy részet meg életében a nyitrai papnövelde könyvtárának ajándékozta. Volt szepe éremgyűjteménye is, melyet ugyanazon intézetnek ajándékozott át. Ö. v. f. n.

Főigazgatói látogatás. Wiedermann Károly pozsonytankerületi kir. főigazgató folyó hó 10-ig ejtette meg Privigyén szokott évi hivatalos látogatását, melynek végén megeve eszrelevelet a látottak s tapasztaltakra, elismerőleg nyilatkozott a tanári kar működéséről.

A polgári házasság ellen újlag következő trénesemgyei községekből vetünk aláírásokat; Nemeskötösről 40, Rovnáról 281, Schavnikról 104, Petrovioról 169 és Psurnovic községből 68. — Megjegyzendő, hogy Trénesemgye nevezett községeinek férfi-lakossága nagyobbrészt távol van, azért maradtak el szamban ezen községek azoktól, melyeket már kimutattunk. — Nyitrai megyéből eddig 11,759, Trénesemgyéből pedig 5330 aláírást mutattunk ki. Sürgősen kérjük t. elvbarátainkat, miszerint szívrkedjenek tudomásunkra juttatni azon kervevények aláírásai számát, melyeket nem szerkesztőségünk útján küldöttek el a főrendi házhoz, vagy mashová, hogy megállapíthassuk az aláírássok összes számát. Végül ismételve figyelmeztetjük a közönséget, hogy a kervevény nyomtatott mintája és a kervevény-vege Huszár István könyvkereskedőnél kap-

ható Nyitrai díógyőri papiros nyomtatva példányonként 2 kr. Legcelszerűbb postabélyegben beküldeni a példányok árát.

A jobb közlekedés szempontjából Nyitrai vármegyei közg. bizottság határozata folytán a vágsselyei járás Negyed községében az atkelesi szakaszt, vagyis a negyelvevai törvhatósági út kezdetét 657 folyómeter hosszban *Weil Rezső*, kir. államépítészeti hivatal által kiküldött kir. mérnök terve szerint kóalappal építtette. Az út kiépítését Pinter Pál negyedi lakos, földbirtokos 5503 frrton vállalta el, a ki a munkát m. hó 11-től a megye által kiküldött *Tóth Imre* derék újárri jár. utbiztos felügyelete mellett, e hó 10-én fejezte be sikeresen. A Negyedik ezen út kiépítésének igen örülnek, mert községükben legalább a község főutcáján átvezető ezen darab uton mentve lesznek a tédig erő sárban közlekedéstől.

Iskolaügy Vicsáp-Apáthin. Nemrég tudomásomra jutott, hogy Nyitrai megyében az iskola-ügyek legrosszabbul állanak Vicsáp-Apáthin és Egerszegh községben, amennyiben ott a tankötelesek a leghanyagabbul járnak a mindennapi iskolába. Bár saját szememmel láttam és olvastam a közigazgatásnak ezen ügyre vonatkozó határozatát, mindamellett — mert Vicsáp-Apáthi község engem közelebből érdekel — fordultam egy biztos forráshoz, hogy ez ügyben magamnak tájékozást szerezhessek. Mintha csak Azsia vagy Afrika bensejében élénk, oly szomorúnak a vicsáp-apáthi iskolai dolgok. Az ember azt hinné, hogy a központ közeleében ilyesmi nem is történhetik. A törvény megvan, de csakis írott törvény, mert végrehajtója nincsen. De hogy így állanak a dolgok, azon vajmi esodálkozni valónk van, — sőt ellenkezőleg azon kell esodálkoznunk, hogy a törvényhatóság, mely hivatta van örként ügyelni, hogy ő felsége által szentesített törvények végrehajthatassanak, behuny szemmel nézi a vicsáp-apáthi iskolaügyek nem fejlődését, hanem hanyatlását. Biztos tudomásom van arról, hogy midőn ezéltől 4—5 évvel az egyik tanító az igen nagy számban kimaradt gyermekek szüleinek büntetését sürgette, az illető központi hivataltól ama választ nyerte, nem kell olyan szigoruan venni a dolgot. Hát ha nem kell, ime itt vannak a gyümölcsök. Az iskolának nagyfotosságát napjainkban mindenki érzi, a azt többé tagadni nem lehet; ez okból „viribus unitis“ ok kellene hatnunk, hogy az 1868. évi XXXVIII. teikk III. §. és az 1876. évi XXVIII. teikkben felállított kívánalmaknak az iskola megfeleljen. A fentebbi törvényekben elősorolt kívánalmak között csak egyet említek, és ez, hogy minden iskola, legyen az akár felekezeti, akár állami, iskolaszékkel kell bírnia. Ugy a vicsáp-apáthi államilag segélyezett iskolának is, ha a mai kor kívánalmainak, különösen a törvénynek meg akar felelni, kell, hogy hasonlag iskolaszékkel bírjon. Azonban azt látjuk, hogy Vicsáp-Apáthin — miként a biztos forrás állítja s bármikor is bebizonyíthatja — már 5-ik éve, hogy iskolaszéke nincsen, semmifele iskolaszéki gyűlések s megbeszélések nem tartatnak. A gyermekek csak decemberben kezdenek járni iskolába s aprilisban már tömegesen kimaradnak. Már most mikép lehet ellenőrizni, pontosan felügyelni az iskolaszéknek, vajjon a tankötelesek szorgalmának járnak, ha ninc iskolaszék? Miként lehet az iskolának szükséges tanszerek ellátásáról gondoskodnia? Hol történt meg az az eset, hogy a tanítónak magának kellett kretát venni, ha a gyerekekkel számolni akart? A biztos forrás még azt is állítja, hogy a plebános már volt az ügyek némi rendezése végett felszólítva, de a hitoktatáson kívül az állami iskola más ügyeibe be nem avatkozhatik. — Ily körülmények között tehát kell valamit tenni, mert így tovább nem maradhat. Kiküldték a végrehajtot, hogy a 15 frrnyi tandíjhátralékokat beszedje, de gondoskodnak-e arról, hogy a tanító is teljesítse a maga kötelességet? Ime ez már hét napja nincsen itthon, fajsikolat jár vizsgálni, állítván, hogy erre szabadságot kapott. De kitől? Elnöktől? Hisz annak nincsen joga oly hosszú szabadságot adni! Az iskolaszék-től? Hisz ez Vicsáp-Apáthin nem létezik! Tán a tanfelügyelőtől? Akkor mutassa meg az illető tanító eme engedélyt, legalább megnyugtatóan a vicsápi népnek, mely őt hosszú távolléte miatt — készül feljelenteni elkeseredettségben, hogy fizetni kell a nem teljesített kötelességet. Azt azonban, hogy ilyesmit egy tanfelügyelő megengedjen, s a fajsikola-látogatást a gyermekek tanításának elebe tegye, ezt legalább egyelőre hinni nem akarjuk. Sok mindenfelet irhatnék az ottani iskolai állapotokról, de a biztos forrás kérésének engedve nem teszem, csak annyit jegyzek meg, hogy ha a központhoz közel levő állami iskolában ilyesmi történnek, mit várhatunk távolabbi eső helyektől. A tanfelügyelőnkünk uti általanyuk van, miért nem látogatja az iskolákat; de olyanok ök mint a fehér hollók. Ott különösen kellene többször megjelenni, a hol ily állapotok vannak mint Vicsáp-Apáthin, s személyesen meggyőződni. — Felhívjuk tehát a központ ügyelmét erre; válaszon megbízható embert, a ki nemcsak nével, de testestől s jelkestől lesz az iskolának buzgó elnöke. *Osztinte.*

Sopornyáról értesülünk, hogy ott e hét folyamán 83 lakház és gazdasági épület a tűz áldozatává lett.

Felelős szerkesztő: dr. Toth János. Kiadó és laptulajdonos: Huszár István.

VASUTI MENETREND

Érvényes 1893. évi majus hó 1-től.

Tót-Megyer Nagy-Bélic.				Galgóc-Lipótvár Pozsony.				Budapest Galántha Zsolna.				Zsolna-Galántha-Budapest.								
				Sz. v. Sz. v. Sz. v. Gy. v. Sz. v.				Gy. v. Sz. v. Sz. v. Sz. v. V. v.				V. v. Sz. v. Gy. v. Sz. v. Sz. v.								
Bécs Staatsbahn ind.	11 00	9 00	9 15	4 00	Zsolnáról ind.	11 55	6 15	2 45	3 35	Budapest ind.	7 30	9 20	7 10	9 15	Zsolna ind.	6 15	2 45	3 35	11 55	
Budapest ind.	9 45	7 30	2 05	7 15	Galgóc-Lipótvár ind.	4 10	11 35	5 36	8 30	Galántha érk.	10 32	2 11	11 30	2 48	Hricsó	6 35	"	3 51	"	
Tót-Megyer ind.	4 25	11 50	4 50	7 15	Lőc-Bresztovány	4 27	11 49	5 46	8 50	" ind.	10 40	2 30	11 35	3 15	N. Bittse-Predmér	6 50	3 04	4 11	12 20	
N-Surány	4 35	12 15	5 14	7 40	Nagy-Szombat érk.	4 42	12 04	5 57	9 05	Gány	"	2 41	"	3 31	Vág-Beszterce	7 19	3 19	4 38	12 39	
Ondróhó	5 10	12 27	5 26	7 52	" ind.	4 55	6 20	12 22	6 00	9 15	Szered érk.	10 54	2 51	11 50	3 45	Puchó-Kocsókó	7 38	3 32	4 57	12 55
Komjáth	5 24	12 38	5 36	8 03	Cziffer	5 10	6 35	12 37	6 10	9 32	Nagyszombat érk.	11 59	3 49	"	4 34	Bellus	7 50	"	5 12	1 45
Ivánka	6 03	1 11	6 08	8 35	Báfony	5 18	6 43	12 45	"	9 40	Szered ind.	10 55	2 54	11 52	"	Lédec	7 56	"	5 19	"
Nyitra érk.	6 23	1 28	6 25	8 52	Modor-Senkvitcz	5 32	6 57	12 59	"	9 56	Szálad-Zéle	"	3 10	"	"	Illava	8 06	3 50	5 29	1 16
" ind.	6 38	1 34	6 39	"	Bazin	5 48	7 15	1 13	6 32	10 13	Galgóc-Lipótvár érk.	11 13	3 22	12 14	"	Dubaic	8 18	"	5 40	"
Sarlaska-Üzbégh	7 04	1 36	6 39	"	Grinád	5 54	7 21	1 19	"	10 19	Tepla-Trencsén-Teplíc érk.	"	8 27	4 02	5 48	1 30				
Szomorfalú	7 39	2 21	7 33	"	Szent-György	6 03	7 30	1 27	6 39	10 31	Vlárappas ind.	"	7 47	11 55	"	8 38				
Ludány	8 09	2 43	7 37	"	Réese	6 16	7 41	1 39	"	10 42	T-Trencsén-T ind.	"	8 40	4 07	5 53	1 38				
Nagy-Tapolcsány	8 46	3 07	8 01	"	Sint	6 32	7 58	1 55	6 57	10 58	Trencsén	"	8 55	4 18	6 08	1 49				
Bossány	9 08	3 25	8 18	"	Pozsony érk.	6 32	7 58	1 55	6 57	10 58	Trencsén-Isztebnik	"	9 01	"	6 17	1 56				
Chinorán	9 20	3 35	8 28	"	Budapestre érk.	2 00	2 00	9 00	10 45	7 45	Melésic	"	9 20	"	6 38	2 10				
Ny. Zsambokréth	9 30	3 43	8 35	"							Brunóc	"	9 30	"	6 48	"				
Nagy-Bélic	9 44	3 56	8 48	"							Vágújhely	"	9 46	4 51	7 02	2 28				
											Brunóc	"	9 59	"	7 18	2 39				
											Posnyén	"	10 18	5 12	7 40	2 54				
											Kosztolány	"	10 36	"	8 04	3 08				
											Galgóc-Lipótvár érk.	"	10 52	5 31	8 20	3 18				
											Pozsony érk.	"	1 55	6 57	10 58	6 32				
											Bécs érk.	"	5 55	8 25	"	9 30				
											Galgóc-Lipótvár ind.	"	11 14	5 44	"	3 28				
											Szálad-Zéle	"	11 27	"	"	"				
											Szered érk.	"	11 43	6 02	"	3 49				
											N-Szombat ind.	"	10 00	10 55	5 25	"				
											Szered ind.	"	10 47	11 46	6 01	3 51				
											Gány	"	11 01	11 57	"	"				
											Galántha érk.	"	11 15	12 07	6 19	4 16				
											Galántha ind.	"	2 48	12 40	6 27	4 10				
											Budapest érk.	"	7 45	5 37	9 30	9 00				
											Zsolna érk.	"	2 16	1 08	8 27	4 01				

Az urivölgyben levő Lakner Ferenc-féle szőlő eladó.

3 házzal

beljebb a megyeutcában fogom üzletemet áthelyezni és mostani üzlethelyiségem azonnal kiadó.

Békei Fülöp
úriszabó Nyitrán.

Alapított 1869-ben.

Nyitrai Népbank mint részvénytársaság

Elfogad betéteket 5%-től kamatozás mellett, kamatadó levonása nélkül;
 leszámítól váltókat, befélt könyvecskéket;
 kölcsönöket ad ingatlanokra a legkisebb kamatláb és szabott ügyvédi díjak mellett;
 előleget ad arany- és ezüstműekre, sorsjegyek-, részvények- és másnemű értékpapírokra;
 elad és vesz mindennemű értékpapírt napi árfolyamban;
 elfogad biztosításokat tüzkár ellen a „Duna” biztosító társaság képviselőjében.
 Felvilágosítással szolgál és mindennemű megbízást teljesít: bank-, pénz- és biztosítási ügyekről.

Az igazgatóság.

Székháza: Városháztér 3. sz.

Felkéretnek Nyitrai megyében levő esztergomi és nyitrai egyházmegyéhez tartozó róm. kath. lelkesek, hogy

Boróczy Péternek Günther Erzsébettel

1790-1793. években kötött házasságáról, és

Günther Erzsébetnek

1770-1778. év közötti születéséről szülő anyakönyvi kivonatokat lehetőleg még e hóban a szerkesztőséghez beküldjék; megjegyzetvén, hogy a beküldőnek minden egyes anyakönyvi kivonatért tiszteletdíjként 50 (ötven) korona fog kiszolgáltatni.

45. 2-3.

Hirdetmények felvételnek a kiadóhivatalban
 Huszár István könyvkereskedésében
 Nyitrán.

A magas kormány kezdeményezése folytán 3,000,000 forint alaptőkével alapított

Hungária műtrágya-, kénsav- és vegyi ipar részvény-társaság

ajánlja saját gyártmányu, tiszta kénsavval feltárt, elismert kitünő minőségű műtrágyáit: **csontliszt-, spodium-, ammoniaki és ásványi superphosphatokat, párolt csontlisztet,**

THOMAS-SALAKOT,

chilialétromot, kénsavas kálit és ammoniakot; különlegességeket, mint: **szőlő-, répa-, rét-, kender- stb. trágyát** és mindennemű egyéb műtrágyát. — Talaj-elemzések díjmentesen eszközöltnak. — Felvilágosítással és árjegyzékkel készségesen szolgál gyáraink központi irodája: **VI., Váci-körút 21. sz.** (Iparudvar), hová a levelek és megrendelések intézendők. —
 Telefon-szám 882.

5. 21-52.